

Hansti Duniya (Punjabi)

Vol. 41 No.5 MAY 2017

₹15/-

ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ

Vol. 41 • ਅੰਕ :05 • ਮਈ 2017 • Pages : 52

(ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਅਨੋਖੀ ਪਤ੍ਰਿੜਕਾ)

Also published in Hindi, English & Marathi

C.L. Gulati,
Member Incharge Magazine

Printer & Publisher Radhey Shyam, on behalf of Sant Nirankai Mandal, Delhi-9, printed at M.P. Printers, B-220, Phase-II, NOIDA - 201305 (UP) & published at Sant Nirankari Satsang Bhawan, Sant Nirankari Colony, Delhi-110009

Chief Editor :
Harjeet Nishad

Editor (Honorary)
Sulekh 'Sathi'

Email: editorial@nirankari.org

Ph.: 011-47660200

Fax: 011-27608215

Website: <http://www.nirankari.org>
kids.nirankari.org

Subscription Value

	India/ Nepal	UK	Europe	USA	Canada/ Australia
--	-----------------	----	--------	-----	----------------------

Annual	Rs.150	£15	€ 20	\$25	\$30
--------	--------	-----	------	------	------

5 Years	Rs.700	£70	€ 95	\$120	\$140
---------	--------	-----	------	-------	-------

Other Countries

Equivalent to U.S. Dollars as mentioned above.

ਗਰਮੀ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ

ਸਤੰਤਰ

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ	04
ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਤਰੀ	10
ਹਾਸਾ-ਖੇਡਾ	16
ਸਾਫਾਰਣ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਤਰੀ	19
ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ?	27
ਚੰਗਾ ਭਰੋ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਤਾ	36
ਕਦੇ ਨਾ ਭੁੱਲੋ	42
ਚਿੱਤਰ ਪਹਲੀ	50

ਚਿੱਤਰਕਥਾਵਾਂ

ਕਿੱਟੀ	20
ਦਾਦਾ ਜੀ	46

ਕਹਾਣੀਆਂ

ਸ਼ਗਾਰਤ ਮਹਿੰਗੀ ਪਈ

- ਅਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਪਾਰੁਲ ਦੀ ਤਰਕੀਬ

- ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਜੋਨ

ਲੁਕਮਾਨ ਦੀ ਭਗਤੀ ਭਾਵਨਾ

- ਵਿਭਾ ਵਰਮਾ

ਜੀਸੀ ਸੰਗਤ ਵੈਸੀ ਰੰਗਤ

- ਕਿਸੌਰ ਡੈਨੀਅਲ

ਬੀਤਿਆ ਸਮਾਂ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ

- ਠੇਹਾ ਬਸਰਾ

ਅਗਸ਼ ਸਮਝ ਗਈ

- ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ

ਕੁੱਤਾ, ਬਿੱਲੀ ਤੇ ਚੁਹਾ

- ਉਰਵਾਬੀ

ਏਕਤਾ

- ਸਿਮਰਨ

ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲ ਮੰਨਾਂਗਾ

- ਸੁਰਜੀਤ ਕੇਵਲ

ਮੈਂ ਥੋੜ੍ਹਸਵਾਰਾਂ ਦੀ ਟੁਕੜੀ

- ਅਰਚਨਾ ਜੋਨ

6

12

15

18

24

30

32

35

38

39

ਗੀਤ-ਕਵਿਤਾਵਾਂ

ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਦੇਵ ਪਾਤਸ਼ਾਹ

- ਅਰਸ 5

ਖਿੱਚਿਆ ਦਾ ਦਾਨ

- ਮਦਨ ਬੰਗੜ 11

ਬੰਚਿਆਂ ਲਈ ਅਕਦਾਸ

- ਬਿੱਕਰ ਸਿੰਘ 'ਮਾਣਕ' 26

ਇਕ-ਇਕ ਬੁਟਾ ਸਾਰੇ ਲਾਈਏ

- ਹੈਨੀ ਮਾਨ 28

ਨਿਕੇ-ਨਿਕੇ, ਪਿਆਰੇ-ਪਿਆਰੇ...

- ਅਬੈਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣਮਾਜ਼ਰਾ 34

ਗਰਮੀ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ

- ਸਾਜਨ ਸਚਦੇਵਾ 43

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੇਖ

ਆਉ ਜਾਈਏ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ...

- ਯਸਧਾਲ ਗੁਲਾਮੀ 09

ਐਥਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਲਪਕਵਾਹੀ ਨਾ ਵਰਤੋ

- ਪਰਮੂ ਰਮ ਸੰਬਲ 14

ਗੁਣਵਾਰੀ ਪਿਆਜ਼

- ਅਠੀਤਾ ਰਾਣੀ 29

ਕਦੋਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਸੁਰੂ ਹੋਇਆ ਟੀ.ਵੀ

- ਹਰਦੇਵ ਕ੍ਰਿਸ਼ਣ 40

ਮੌਸਮ ਵਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?

- ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ 41

ਦਿਲਚਸਪ ਕਹਾਣੀ ਰਿਕਾਰੇ ਦੀ

- ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ 44

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ

ਗਰਮੀ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ

ਪਿਆਰੇ ਬੱਚਿਓ ! ਮਈ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਆਂਗਿਆ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ ਨਾ ! ਬੱਚੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਦ ਹੀ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਨੀ ਉਡੀਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੀ। ਕਿਧਰੇ ਨਾ ਕਿਧਰੇ ਘੁੰਮਣ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਨਾਨਕੇ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਣਾ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਨਾ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਦੀ ਜਲਦੀ। ਬਸ ਖੇਡਣਾ ਅਤੇ ਮੌਜ ਮਸਤੀ !

ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ। ਪਰ ਬੱਚਿਓ ! ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਛੁੱਟੀਆਂ ਇਸ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ? ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਮਈ ਅਤੇ ਜੂਨ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਅੱਤ ਗਰਮੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਦੇਵਤਾ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਤੇਜ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ ਧੋਪ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਦੁਪਹਿਰ ਸਮੇਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਣਾ। ਪਾਣੀ ਵੀ ਭਰਪੇਟ ਪੀਣਾ ਹੈ। ਗਰਮੀ ਕਾਰਣ ਕਈ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਠੰਡਾ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਕਾਰਣ ਗਲਾ ਖਰਾਬ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਫਲ

ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਢਕੇ ਹੋਏ ਕੋਈ ਵੀ ਖਾਦ ਸਮਗਰੀ ਪਈ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਹੈ ਤਾਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਰਹੇ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਆਨੰਦ ਲੈ ਸਕੋ।

ਹਾਂ, ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ! ਛੁੱਟੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ (ਹੋਮ-ਵਰਕ) ਜੋ ਵੀ ਮਿਲੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੜਾਈ ਵਲ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤਾਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਕਾਇਤ ਨਾ ਰਹੇ। ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਨਿਰੰਤਰ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਤਾਕਿ ਨੈਤਿਕ ਗੁਣ ਵੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਨਿਰੰਤਰ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ। ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਘੁੰਮਣ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਰਾਹੀਂ ਇੱਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹਿ-ਯਾਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਧਿਆਰ-ਭਰਪੂਰ ਵਿਉਹਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਆਨੰਦ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ੴ ਸੁਲੇਖ ਸਾਥੀ

ssathi_2007@yahoo.com

ਪੰਨ

ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਦੇਵ

ਪਾਤਸ਼ਾਹ

ਪੰਨ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਦੇਵ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਸਭ ਤੇਰੀ ਵਡਿਆਈ,
 ਆਪੇ ਖੇਡ, ਖਿਡਾਰੀ ਆਪੇ, ਆਪੇ ਖੇਡ ਬਣਾਈ,
 ਤੇਰੀ ਮਹਿਮਾਂ ਕੋਈ ਨਾ ਜਾਣੇ, ਤੂੰ ਅਕਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰਾ ਏ,
 ਤੂੰਹੀਉਂ ਤਾਣਾਂ, ਤੂੰਹੀਉਂ ਬਾਣਾਂ, ਤੇਰਾ ਸਭ ਪਸਾਰਾ ਏ,
 ਜੋ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਕਦੇ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਤੂੰ ਕਰਕੇ ਦਿਖਲਾਇਆ,
 ਸਤਿਗੁਰ ਮਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਮਿਸ਼ਨ ਇਹ, ਤੂੰ ਯੁਗ ਨੂੰ ਬਦਲਾਇਆ।

ਯੁਗ ਸਤਿਗੁਰ ਮਾਂ ਦਾ ਆਇਆ,
 ਇਹਨੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਸਬਕ ਦੁਹਰਾਇਆ,
 ਅਸੀਂ ਪਿਆਰ ਹੈ ਕਰਨਾ ਸਭ ਨੂੰ, ਛੱਡੀਏ ਤਕਰਾਰ ਨੂੰ,
 ਇਹਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣਾਂ, ਦਿਲੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਖਾਰ ਨੂੰ
 ਇਹਦੀ ਸੋਚ ਤੇ

ਪਿਆਰ ਬਿਨ ਭਗਤੀ ਤਾਂ, ਭਗਤੀ ਅਧੂਰੀ ਏ,
 ਬਿਨ ਭਗਤੀ ਨਾ ਜਾਵੇ ਮਨਾਂ ਚੌ ਗਰੂਰੀ ਏ,
 ਹੰਕਾਰ ਨਾ ਹਰਿ ਨੂੰ ਭਾਇਆ, ਇਹ ਗ੍ਰਥਾਂ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ,
 ਅਸੀਂ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੇ ਝਗੜੇ, ਵੰਡੀਏ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਨੂੰ
 ਇਹਦੀ ਸੋਚ ਤੇ.....

ਗੱਲ ਸੁਣ ਪਿਆਰ ਵਾਲੀ ਗੁਰੂ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਸੀ,
 ਨਫਰਤ ਵਾਲੀ ਸੁਣ ਮੁਖ ਫੇਰ ਲੈਂਦਾ ਸੀ,
 ਅਣਸੁਣੀਆਂ ਫਿਰ ਸੀ ਕਰਦਾ, ਨਾ ਫੇਰ ਹੁੰਗਾਰੇ ਭਰਦਾ,
 ਅਸੀਂ ਏਸ ਮੁਤਾਬਕ ਕਰੀਏ, ਆਪਣੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ
 ਇਹਦੀ ਸੋਚ ਤੇ.....

ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਜਰੂਰੀ ਏ,
 ਸੇਵਾ, ਸਤਿਸੰਗ, ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਜਰੂਰੀ ਏ,
 ਇਹ ਕਰਦੀ ਪਾਰ ਉਤਾਰੇ ਇਨ੍ਹੇ 'ਅਰਸ' ਜਿਹੇ ਵੀ ਤਾਰੇ
 ਸਦਾ ਸਿਜਦੇ ਕਰਦੇ ਰਹੀਏ, ਇਸ ਬਖਸ਼ਨਹਾਰ ਨੂੰ
 ਇਹਦੀ ਸੋਚ ਤੇ....

ਸ਼ਰਾਰਤ

ਮਹਿੰਗੀ ਪਈ

ਟੀਨੂੰ ਬਾਂਦਰ, ਝਮਲੂ ਲੁੰਬੜ ਅਤੇ ਮਿੱਕੀ ਖਰਗੋਸ਼ ਤਿੰਨ ਬਹੁਤ ਪੱਕੇ ਦੌਸਤ ਸਨ। ਤਿੰਨ ਸੱਤਵੀ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਪਿੱਛੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਸ਼ਰਾਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸਨ। ਹਰ ਦਿਨ ਨਵੀਂ ਤਰਕੀਬ ਨਾਲ ਹੀ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਿਲ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਅੱਪੂ ਹਾਥੀ ਕਲਾਸ ਦਾ ਮੇਨੀਟਰ ਸੀ। ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਉਸਦੀ ਇੱਕ ਨਾ ਸੁਣਦੇ। ਅੱਪੂ ਹਾਥੀ ਬਹੁਤ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਅਤੇ ਸਮਝਦਾਰ ਸੀ। ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਿਕਾਇਤ ਟੀਚਰਾਂ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਤਿੰਨ ਆਪਣਾ ਲੰਚ ਖਤਮ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਫਲਾਂ ਦੇ ਛਿਲਕੇ ਵਰਗੀਆ ਕੂੜੇਦਾਨ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇੱਧਰ ਉਧਰ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੇ।

ਇਹ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਆਦਤ ਸੀ। ਅੱਜ ਤਿੰਨੋਂ ਸਕੂਲ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਅੱਜ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਤਕਰੀਬ ਸੋਚੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਤਿੰਨੋਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸਕੂਲ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅੱਧੀ-ਛੁੱਟੀ ਤੱਕ ਕੋਈ ਹਰਕਤ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਅੱਧੀ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵੱਜੀ ਤਾਂ ਕਲਾਸ ਖਾਲੀ ਹੋ ਗਈ। ਮੌਕਾ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬੈਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਅੱਪੂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਹਰਕਤ ਕਰਦੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਤਿੰਨ ਹੀ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਮੁਕਾ ਕੇ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਗਏ।

ਜਦੋਂ ਅੱਧੀ-ਛੁੱਟੀ ਖਤਮ ਹੋਈ ਤਾਂ ਸਭ ਬੱਚੇ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ। ਉਹ ਵੀ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਪੀਰੀਅਡ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਸਭ ਬੱਚੇ ਆਪਣੀਆਂ-ਆਪਣੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕੱਢਣ ਲੱਗੇ ਪਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਦਲੀਆਂ ਹੋਈਆ ਸਨ। ਉਹ ਸੋਰ ਪਾਉਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਟੀਚਰ ਜੀ ! ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਮੇਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਟੀਚਰ ਨੇ ਸੋਰ ਬੰਦ ਕਰਵਾਇਆ ਅਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਦੱਸੋ ਇਹ ਹਰਕਤ ਕਿਸ

ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਜ਼ਾ ਜਿਆਦਾ ਮਿਲੇਗੀ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਅੱਪੂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲਿਆ। ਅੰਤ ਟੀਚਰ ਨੇ ਸਭ ਦੀਆ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਢੂਸਰੇ ਨਾਲ ਬਦਲਿਆ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਪੀਰੀਅਡ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਪੀਰੀਅਡ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵੱਜੀ ਤਾਂ ਟੀਚਰ ਵੀ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਧੱਤ ਟੀਨੂੰ ਬਾਂਦਰ, ਝਮਲੂ ਲੂਬੜ ਅੰਤੇ ਮਿੱਕੀ ਬਾਂਦਰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਅੱਪੂ ਉਹਨਾਂ ਕੌਲ ਗਿਆ ਅੰਤੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਹਰਕਤ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਸੁਧਰ ਜਾਓ। ਤੁਹਾਡੀ ਇਸ ਹਰਕਤ ਕਾਰਨ ਪੜਾਈ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅੱਪੂ ਦੀ ਗੱਲ ਵਲ ਬਿਲਕੁਲ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਅੰਤੇ ਫਿਰ ਮਸਤੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਫਿਰ ਤਿੰਨੋਂ ਸਕੂਲ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਅੰਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਬੈਠ ਗਏ ਜਿਵੇਂ ਅੱਜ ਉਹਨਾਂ ਕੋਈ ਸਰਾਰਤ ਕਰਨੀ ਹੀ ਨਾ ਹੋਏ। ਜਦੋਂ ਦੋ ਪੀਰੀਅਡ ਖਤਮ ਹੋਏ ਤਾਂ ਟੀਨੂੰ ਬਾਂਦਰ ਕਲਾਸ ਵਿੱਚ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ। ਅੱਪੂ ਹਾਥੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਟੀਨੂੰ ਨੂੰ ਗਾਇਬ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਕੁਝ ਦਾਲ ਵਿੱਚ ਕਾਲਾ ਹੈ। ਅੱਪੂ ਟੀਨੂੰ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਲੱਗਾ। ਟੀਨੂੰ ਬਾਂਦਰ ਸਕੂਲ ਦੀ ਘੰਟੀ ਕੋਲ ਫਿਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅੱਖ ਬਚਾ ਕੇ ਟੀਨੂੰ ਨੇ ਜੋੜ-ਜੋੜ ਦੀ ਪੂਗੀ ਛੁੱਟੀ ਹੋਣ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵਜਾ ਦਿੱਤੀ ਅੰਤੇ ਆਪ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਉਥੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਸਭ ਕਲਾਸਾਂ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਟੀਨੂੰ ਦੀ ਇਸ ਹਰਕਤ ਕਾਰਨ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਪੀਰੀਅਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਛੁੱਟੀ ਹੋ ਗਈ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਵੀ ਦੁਬਿਧਾ ਵਿੱਚ ਪੈ ਗਏ ਕਿ ਕਿਸ ਨੇ ਇਹ ਹਰਕਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਅੱਪੂ ਹਾਥੀ ਹੀ ਉਥੇ ਬਚਿਆ ਸੀ। ਅੱਪੂ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੈਂ

ਅੱਜ ਉਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਟੀਚਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਹੋਰ ਸ਼ਰਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅੱਪੂ ਨੇ ਟੀਚਰਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਸੌਚ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਹਰਕਤ ਟੀਨੂੰ ਬਾਂਦਰ ਅੰਤੇ ਉਸਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਟੀਚਰਾਂ ਨੇ ਅੱਪੂ ਨੂੰ ਸਾਥਾਸੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕੱਲ ਅਸੀਂ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਵਾਂਗੇ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਤਿੰਨੋਂ ਫਿਰ ਸਕੂਲ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਪਹਿਲੇ ਪੀਰੀਅਡ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਟੀਚਰਾਂ ਨੇ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੱਲ ਜੋ ਹਰਕਤ ਹੋਈ ਹੈ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ? ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਨਾ-ਨੁਕਰ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਪਰ ਭਰ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ। ਟੀਚਰਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾਪਿਤਾ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਸਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਅੰਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਇਹ ਹਰਕਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਤਿੰਨੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਰ ਸੌਚ ਰਹੇ ਸਨ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਨੇ ਇਹ ਸਭ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਡਾਂਟ ਸੁਣਨੀ ਪਈ। ਟੀਨੂੰ ਦੇ ਪਾਪਾ ਨੇ ਤਾਂ ਟੀਨੂੰ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਪੁੱਤਰ ਤੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਨਾ ਕਰਿਆ ਕਰਾ।

ਤਿੰਨੋਂ ਜਣੇ ਆਪਣੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਟੀਚਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਡਾਂਟ ਸੁਣਨੀ ਪਈ ਅੰਤੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਵੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿਸ ਨੇ? ਅੰਤ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਅੱਪੂ ਹਾਥੀ ਨੇ ਸਾਡੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਅੱਪੂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤਿੰਨੋਂ ਅੱਪੂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਪੂ ਉਤੇ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਈ

ਦਿਨ ਉਹ ਸਕੂਲ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਲਈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਕਿ ਅੱਜ ਅੱਪੂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਬਕ ਸਿਖਾਵਾਂਗੇ।

ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇੱਕ ਟੋਆ ਪੁੱਟ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਰਸਤਿਓਂ ਅੱਪੂ ਸਕੂਲ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਟੋਏ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਘਾਹ-ਫੂਸ ਨਾਲ ਢੱਕ ਕੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅੱਪੂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਪਰ ਉਸ ਰਸਤਿਓਂ ਹੀ ਟੀਨੂੰ ਬਾਂਦਰ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਡਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਸੋਚ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰੀਏ। ਤਿੰਨਾਂ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੋਚ ਦੱਸ ਦੇਵਾਂਗੇ ਪਰ ਉਹ ਸੋਚ ਹੀ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਟੀਨੂੰ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਬਿਲਕੁਲ ਟੋਏ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਹ ਰੋਕਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਟਾਈਮ ਲੰਘ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਟੀਨੂੰ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਉਸ ਟੋਏ ਵਿੱਚ ਢਿੱਗਾ ਗਏ ਅਤੇ ਬਚਾਓ-ਬਚਾਓ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਅੱਪੂ ਵੀ ਆਪਣਾ ਸਕੂਲ ਬੇਗ ਚੁੱਕੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਅੱਪੂ ਨੇ ਟੀਨੂੰ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਟੋਏ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਲੰਬੀ

ਸੁੰਡ ਨਾਲ ਟੀਨੂੰ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਸੱਟ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਦਰਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੌਤੰਨ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਘਟ ਗਿਆ। ਟੀਨੂੰ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਟੀਨੂੰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਪੁੱਤਰ ਤੁਸੀਂ ਅੱਜ ਸਕੂਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਗਏ ਸੀ। ਟੀਨੂੰ ਬਾਂਦਰ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੱਪੂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਟੀਚਰਾਂ ਅਤੇ ਆਪ ਤੋਂ ਡਾਂਟ ਸੁਣੀ ਪਈ ਸੀ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਹਰਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ।

ਟੀਨੂੰ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੇ ਉਸਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੇਟਾ ਦੂਸਰੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਤੇਰੀ ਨਾਨੀ ਬਹੁਤ ਬਿਮਾਰ ਹੈ। ਤੇਰੀ ਇਸ ਹਰਕਤ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਅਗਰ ਤੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਸ਼ਗਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਟੀਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਅੱਪੂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੀ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਸ਼ਗਾਰਤ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ। ■

ੴ ਯਸ਼ਪਾਲ ਗੁਲਾਟੀ ਆਉ ਜਾਣੀਏ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਬਾਰੇ

ਪਿਆਰੇ ਬੱਚਿਓ ! ਤੁਸੀਂ ਭਲੀਭਾਂਤ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਹੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਰਾਇਸ਼ੀਨਾਂ ਹਿੱਲ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਆਉ ! ਅਸੀਂ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਦੇਸਤੇ ! ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਚ ਵਾਇਸਰਾਏ ਹਾਉਸ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਸਰਬਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਕਰੀਬ 36 ਏਕੜ ਰਕਬੇ ਚ ਫੈਲੇ ਇਸ ਭਵਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਪੂਰੇ 15 ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਇਹ 1914 'ਚ ਬਣ ਕੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਚ ਉਸ ਸਮੇਂ 7600 ਟਨ ਸੀਮੈਟ, 1400 ਟਨ ਲੋਹ, 15500 ਵਰਗ ਫੁੱਟ ਲਾਲ ਪੱਥਰ ਅਤੇ 1 ਕਰੋੜ 66 ਲੱਖ ਇੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਭਵਨ 'ਚ 340 ਕਮਰੇ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਵੱਡੇ ਹਾਲ ਹਨ। ਥੈਕੂਇਟ ਹਾਲ ਵਿਚ ਮਹਿਸਨਾਂ ਲਈ ਖਾਣੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਦਰਬਾਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਮੁੱਖ ਸਮਾਰਗ ਅਤੇ ਅਸੇਕ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸਹੂੰ ਚੁੱਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਗਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਦੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨਰ ਨੁਟਾਇਨਜ਼ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਬੰਧਤ ਬਾਰਾ-ਬਾਰੀਚੇ ਵੀ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕੀਤੇ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਮੁਗਲ ਗਾਰਡਨ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਕਰੀਬ 15 ਏਕੜ ਚ ਫੈਲਿਆ ਇਹ ਬਾਗ

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਆਕਰਸ਼ਣ ਹੈ। ਇਹ ਬਾਗ ਲੇਡੀ ਹਾਰਡਿੰਗ ਦੀ ਪਸੰਦ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸਾਲੀਮਾਰ ਬਾਗ ਵਾਂਗ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਛੁੱਲ-ਬੂਟੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹਨ। ਇਕੱਲੇ ਗੁਲਾਬ ਦੀਆਂ ਹੀ 250 ਦੇ ਕਰੀਬ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ। ਇਹ ਮੁਗਲ ਗਾਰਡਨ ਬਹਾਰ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਬੇਲ੍ਹੁ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਤਾਜ ਮਹਿਲ, ਕੁਤਬ ਮੀਨਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਮਾਰਤ ਹੈ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ, ਜੋ ਕਿ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ, ਰੰਗ ਬਿਰੰਗੇ ਪੱਥਰ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਫਰਨੀਚਰ ਲਈ ਸਾਗਰਵਾਨ, ਟਾਹਲੀ, ਚੰਦਨ, ਦੇਵਦਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮ ਦੀ ਲੱਕੜ ਕਸ਼ਮੀਰ, ਹਿਮਾਚਲ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਗੁੰਬਦ 80 ਫੁੱਟ ਉੱਚਾ ਹੈ। ਭਵਨ ਚ ਕਈ ਦੇਸੀ-ਵਿਦੇਸੀ ਕਾਰਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਾਰਾਂ ਤਾਂ ਬਸ ਵਿਦੇਸੀ ਮਹਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਹੀ ਹਨ। ਲਾਰਡ ਇਰਵਿਨ ਇਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਵਾਇਸਰਾਏ ਵੱਜੋਂ ਆਏ ਅਤੇ ਅਖੀਰਲੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵਾਈਸਰਾਏ ਜੋ ਇਥੇ ਰਹੇ, ਉਹ ਸਨ ਲਾਰਡ ਮਾਊਂਟਬੈਟਨ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲਣ ਉਪਰੰਤ ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਾਡੇ ਪਹਿਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸਨ, ਡਾ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਜੋ ਕਿ 1952 ਤੋਂ 1962 ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਹੇ।

ਬੱਚਿਓ ! ਅੰਜਕੱਲ੍ਹੁ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਤੇ ਗੋਰਵਮਈ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਮਾਨਯੋਗ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੇ ਮੁਖਰਜੀ ਬਿਰਜਾਮਾਨ ਹਨ। ■

ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤੰਤਰੀ

ਛ. ਘੰਡੀਲਾਲ ਅਗਰਵਾਲ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ) ਫ੍ਰੋਜ਼ ਵਿਚ ਬਰਫ ਜਮਾਉਣ ਦਾ ਵਾਲਾ ਹਿੱਸਾ ਉਪੱਤ ਹੀ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਉਤੱਤਰ) ਗਰਮ ਹਵਾ ਹਲਕੀ ਹੋ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਪੱਤ ਵਲ ਹੀ ਉਠਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪੱਤ ਦੀ ਠੰਡੀ ਹਵਾ ਥੱਲੇ ਵਲ ਹੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਠੀਕ ਇਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਫ੍ਰੋਜ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫ੍ਰੋਜ਼ ਦੀ ਗਰਮ ਹਵਾ ਉਪੱਤ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪੱਤ ਦੀ ਠੰਡੀ ਹਵਾ ਥੱਲੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਬਰਫ ਜਮਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹਿੱਸਾ ਉਪੱਤ ਵਲ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੂਰਾ ਫ੍ਰੋਜ਼ ਠੰਡਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ, ਉਰਜਾ ਅਤੇ ਰੋਕ੍ਝੋਜ਼ਰੋਟ ਵੀ ਘੱਟ ਵਿਅਰਥ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ) ਤੁਰਦੇ ਹੋਏ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹੋ?

ਉਤੱਤਰ) ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ ਸੁਤੁਲਿਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ ਕਰਨ ਦੀ ਲੌੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਬਿਨਾ ਹੱਥ ਹਿਲਾਏ ਭੱਜਣ ਜਾਂ ਤੁਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ ਸੁਤੁਲਿਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਦਾ

ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸ਼ਲ, ਤੁਰਨ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਲਈ ਉਰਜਾ ਦੀ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਖਪਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ) ਸਾਬਣ ਦੇ ਬੁਲਬੁਲੇ ਗੋਲ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?

ਉਤੱਤਰ) ਦਰਅਸ਼ਲ, ਸਾਬਣ ਦੇ ਬੁਲਬੁਲੇ ਵਿਚ ਹਵਾ ਭਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਹਵਾ ਦੇ ਚਾਰੋਂ ਤਰਫ ਸਾਬਣ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਪਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਤ ਬਹੁਤ ਪਤਲੀ ਅਤੇ ਲਚੀਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬੁਲਬੁਲੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਇਕ ਢੂਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਚਿਪਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰੰਤੂ ਵਿਚਕਾਰ ਹਵਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਰੁਕਾਵਟ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਬੁਲਬੁਲੇ ਵਿਚ ਮੈਚੂਦ ਹਵਾ ਦਾ ਦਬਾਅ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੁਲਬੁਲੇ

ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਦਾਨ

ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਵਿਹੜਾ ਭਰਾਂਗੀ,
ਘਰ ਤੇਰਾ ਰਹੂ ਨਾ ਵੀਰਾਨ ਅੰਮੀਏਂ।
ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖ ਬਣਾਂਗੀ ਮਹਾਨ ਅੰਮੀਏਂ,
ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਦੇਦੇ ਮੈਨੂੰ ਦਾਨ ਅੰਮੀਏਂ।

ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਖੇੜੇ ਹੋਣਗੇ,
ਅਗਿਆਨਡਾ ਦੇ ਦੂਰ ਹਨੇਰੇ ਹੋਣਗੇ।
ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਵਧੂ ਤੇਰੀ ਸਾਨ ਅੰਮੀਏਂ,
ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਦੇਦੇ ਮੈਨੂੰ ਦਾਨ ਅੰਮੀਏਂ।

ਜੀਮੀ ਸੀ ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਘਰ ਪੈ ਗਿਆ ਸਿਆਪਾ,
ਵੱਡੀ ਹੋ ਕੇ ਪੂਰਾ ਕਰੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਘਾਟਾ
ਬਣਾਂਗੀ ਮੈਂ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੀ ਖਾਨ ਅੰਮੀਏਂ,
ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਦੇਦੇ ਮੈਨੂੰ ਦਾਨ ਅੰਮੀਏਂ।

ਪਾਰੁਲ ਦੀ ਤਰਕੀਬ

ਚੰਪਕਵਨ ਵਿਚ ਗਹਿਣ ਵਾਲਾ ਚੀਕੂ ਖਰਗੋਸ਼ ਅਤੇ ਨੇੜੇ ਵਾਲੀ ਨਦੀ ਵਿਚ ਗਹਿਣ ਵਾਲੀ ਪਾਰੁਲ ਮੱਛੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਗਹਿਰੇ ਦੌਸਤ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ ਦੀ ਬੁਧੀਮਾਨ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬੁਧੀ ਦੇ ਬਲ ਤੇ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਜੰਗਲ ਦੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸੀਬਤ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਸੀ। ਚੀਕੂ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਬੈਠ ਕੇ ਪਾਰੁਲ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਸੌਨ੍ਹ ਲੂਬੜ ਉਸ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਉਹ ਛੁੱਪ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਜਾਨਵਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਖਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਚੀਕੂ ਖਰਗੋਸ਼ ਖੇਤ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਮੁਲਾਇਮ-ਮੁਲਾਇਮ ਗਾਜਰਾਂ ਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਚਾਨਕ ਉਹ ਇਕ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਚੌਂਕ

ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਸੌਨ੍ਹ ਲੂਬੜ ਖੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਇਗਦਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਲਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਚੀਕੂ ਘਬਰਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਭੱਜਣ ਲਗ ਗਿਆ। ਉਸਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸੌਨ੍ਹ ਲੂਬੜ ਵੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਭੱਜਣ ਲੱਗ ਗਿਆ।

ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਖੇਤ, ਝਾੜੀਆਂ, ਰੇਤੀਲੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਤਲਾਬ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਭੱਜਦੇ ਰਹੇ। ਪਰੰਤੂ ਸੌਨ੍ਹ ਚੀਕੂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਚੀਕੂ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਆਇਆ। ਉਸਨੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਵੇਖਿਆ। ਉਥੇ ਸੌਨ੍ਹ ਲੂਬੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਸ ਲੱਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਜਾ ਕੇ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਨਦੀ ਵਿਚ ਗਹਿਣ ਵਾਲੀ ਉਸ ਦੀ ਦੋਸਤ ਪਾਰੁਲ ਮੱਛੀ ਦਿਖਾਈ

ਦਿੱਤੀ। ਪਾਰੁਲ ਤੇ ਚੀਕੂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਏ ਤਦ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਸੋਨ੍ਹ ਲੂਬੜ ਦੀ ਪਰਛਾਈ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ।

ਪਾਰੁਲ ਅਤੇ ਚੀਕੂ ਨੇ ਤਦ ਤਕ ਲੂਬੜ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਤਰਕੀਬ ਸੋਚ ਲਈ ਸੀ। ਚੀਕੂ ਨੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਪਾਰੁਲ ਮੱਛੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ - “ਪਾਰੁਲ ਭੈਣ, ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਮੌਨ੍ਹ ਖਰਗੋਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਪੈਸਾ ਕਿੱਥੋਂ ਮਿਲੇਗਾ?”

ਸੋਨ੍ਹ ਲੂਬੜ ਹੈਰਾਨੀ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਸ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਨ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪਾਰੁਲ ਕੀ ਜਵਾਬ ਦੇਵੇਗੀ।

ਪਾਰੁਲ ਨੇ ਕਿਹਾ - ਕੀ ਤੂੰ ਉਸ ਨਿੰਮ ਦੇ ਰੁੱਖ ਨੂੰ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਹਾਂ ਹਾਂ ! ਚੀਕੂ ਨੇ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ।

“ਉਸ ਰੁੱਖ ਵਿਚ ਇਕ ਮੋਰਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਉਸ ਅੰਦਰ ਜਾਏਗਾ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਇਕ ਲੰਮੀ ਸੁਰੰਗ ਮਿਲੇਗੀ। ਉਸਦੇ ਬਾਅਦ ਇਕ ਗੁਫਾ ਮਿਲੇਗੀ।

ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਵਨਰਾਜਾ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਮੂਰਤੀ ਦੇ ਇਕ ਹੱਥ ਵਿਚ ਇਕ ਸੰਖ ਹੈ। ਤੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਖ ਲੈ ਅਤੇ ਜੋ ਚਾਹੇ ਮੰਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤੇਰੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰੇਗਾ।”

ਸੋਨ੍ਹ ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਿੱਧੇ ਨਿੰਮ ਦੇ ਰੁੱਖ ਵੱਲ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਲਾਲਚੀ ਲੂਬੜ ਸੰਖ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਚੀਕੂ ਨੂੰ ਛੁੱਲ ਗਿਆ।

ਪਾਰੁਲ ਮੱਛੀ ਨੇ ਚੀਕੂ ਖਰਗੋਸ਼ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਿਹਾ। ਚੀਕੂ ਨੇ ਸੋਨ੍ਹ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ।

ਸੋਨ੍ਹ ਨਿੰਮ ਦੇ ਰੁੱਖ ਕੌਲ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਉਸ ਵਿਚ ਸੱਚਮੁੱਚ ਵੱਡਾ ਜਿਹਾ ਮੋਰਾ ਸੀ। ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੜ ਗਿਆ। ਚੀਕੂ ਨੇ ਉਸ ਮੋਰੇ ਅੱਗੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਲੁੜਕਾ ਕੇ ਮੋਰਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਹੁਣ ਲੂਬੜ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਦਮ ਘੁੱਟਣ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਏਗੀ।” ਚੀਕੂ ਨੇ ਸੌਚਿਆ।

ਚੀਕੂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਪਾਰੁਲ ਮੱਛੀ ਨੇ ਇਕ ਗੁਫਾ, ਸੁਰੰਗ ਅਤੇ ਸੰਖ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬਣਾ ਕੇ ਸੋਨ੍ਹ ਲੂਬੜ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦ੍ਰਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

- ਪਰਸੂ ਰਾਮ ਸੰਬਲ

ਅੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹੀ ਨਾ ਵਰਤੋ

ਅੱਖਾਂ ਕੁਦਰਤ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਅਨਮੇਲ ਤੋਹਫਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਹੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਨਮੇਲ ਤੋਹਫੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਥੰਜੀ ਜਿਹੀ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵਰਤਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਅੱਜਕੱਲੁ ਉਮਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਦੇ ਅਨੇਕ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤਣਾਅ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਿਮਾਗ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮਿਲਾਵਟੀ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਭੋਜਨ ਵੀ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਟੀ.ਵੀ. ਨੂੰ ਨੇਝਿਓ ਅਤੇ ਦੇਰ ਤੱਕ ਦੇਖਦੇ ਰਹਿਣਾ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸਾਡੇ ਪੇਟ ਅਤੇ ਭੋਜਨ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਪੇਟ ਵਿਚ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਬਜ਼ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਪੇਟ ਸਾਫ਼ ਰਹੇ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸੰਤੁਲਿਤ ਅਤੇ ਹਲਕਾ ਭੋਜਨ ਹੀ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੂਣ, ਮਿਰਚ, ਮਸਾਲੇ, ਖਟਾਈ ਅਤੇ ਤਲੇ ਹੋਏ ਪਦਾਰਥਾਂ ਤੋਂ ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕੇ, ਪ੍ਰਹੋਜ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਲਈ ਵਿਟਾਮਿਨਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਦਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੱਥ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ ਵਿਟਾਮਿਨ 'ਏ' ਦੀ ਕਮੀ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਘੱਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਦਮੀ ਰਤੌਰੀ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਟਾਮਿਨ 'ਬੀ' ਦੀ ਕਮੀ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀਪਣ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਲਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਥੱਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਲੈਨਜ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਮੌਤੀਆਗਿੰਦ ਤਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤੰਦਰੂਸਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਸਲਾਦ ਅਤੇ ਹਰੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਸੇਵਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਟਾਮਿਨ 'ਡੀ' ਦੂਧ, ਦਾਹੀ, ਮੱਖਣ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਵਿਟਾਮਿਨ 'ਡੀ' ਦਾ ਅਸਰ ਵੀ ਅੱਖਾਂਤੇ ਖੂਬ ਚੰਗਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਗਿਆਨ ਤੰਤੂਆਂ ਦਾ ਪੇਸ਼ਣ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਯੋਗ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਆਸਣਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵ ਹੈ। ਸਰਵਾਂਗ ਆਸਣ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੋਤੀ ਵਧਾਉਣ ਵਿਚ ਇਕ ਸਤ ਤੋਂ ਉਤੋਂਮ ਆਸਣ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਯੋਗ ਮੁਦਰਾ ਆਸਣ, ਸਿੰਹ ਆਸਣ ਅਤੇ ਭੁਜੀਗ ਆਸਣ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਲਈ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹਨ।

ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਹਰੇਕ ਕਿਰਿਆ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉੱਰਜਾ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਸੰਪੈਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਪ੍ਰਾਣ ਉੱਰਜਾ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਣ ਉੱਰਜਾ ਦੀ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਵੀ ਕਮੀ ਅਨੇਕ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਣ ਉੱਰਜਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਖ ਸਰੋਤ 'ਪ੍ਰਾਣ ਮੁਦਰਾ' ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਉਗਲੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਲੀ ਅਨਾਮਿਕਾ ਉੱਗਲੀ ਦੇ ਅੱਗੇ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਅਗਲੇ ਭਾਗ 'ਤੇ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਹ ਮੁਦਰਾ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਮੁਦਰਾ ਨੂੰ ਸੰਪੈਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਨਿਸਚਿਤ ਸੀਮਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਚਾਹੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ 30 ਮਿੰਟ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮੇਂ ਲਈ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਨਿਗ੍ਰਾ ਵਧਦੀ ਹੈ।

ਨਿਗ੍ਰਾ ਲਈ ਜਲਨੇਤ੍ਰੀ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਯੋਗ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਜੁਕਾਮ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਟੂਟੀਦਾਰ ਭਾਂਡੇ ਵਿਚ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਸੋਧਾ ਨਮਕ ਮਿਲਾ ਕੇ ਕੋਸਾ ਪਾਣੀ ਭਰ ਲਓ। ਟੂਟੀ ਨੂੰ ਨੱਕ ਦੀ ਮੌਰੀ ਵਿਚ ਲਗਾ ਕੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਥੋੜਾ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਝੁਕਾਅ ਕੇ ਭਾਂਡੇ ਨੂੰ ਉਪਰ ਉਠਾਓ ਤਾਂ ਕਿ ਪਾਣੀ ਨੱਕ ਵਿਚ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਸਕੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਾਹ ਮੂੰਹ ਰਾਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਇਕ ਨਾਸ ਰਾਹੀਂ ਜਾ ਕੇ ਦੂਜੀ ਨਾਸ ਰਾਹੀਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਜੀ ਨਾਸ ਨੂੰ ਉਪੱਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪਾ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਨਾਸ ਰਾਹੀਂ ਕੱਢੋ। ਏਨਾ ਧਿਆਨ ਜ਼ਰੂਰ ਰੱਖੋ ਕਿ ਨੱਕ ਰਾਹੀਂ ਸਾਹ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਲਓ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਰਹੋ ਕਿ ਜਲਨੇਤ੍ਰੀ ਕਿਰਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੇਜ਼ ਸਾਹ ਰਾਹੀਂ ਨੱਕ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਾਣੀ ਬਾਹਰ ਜ਼ਰੂਰ ਕੱਢ ਦਿਓ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਲਨੇਤ੍ਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਚਸ਼ਮਾ ਲਗਾਉਣਾ ਛੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

□ ਵਿਭਾ ਵਰਮਾ

ਲੁਕਮਾਨ

ਦੀ ਭਗਤੀ ਭਾਵਨਾ

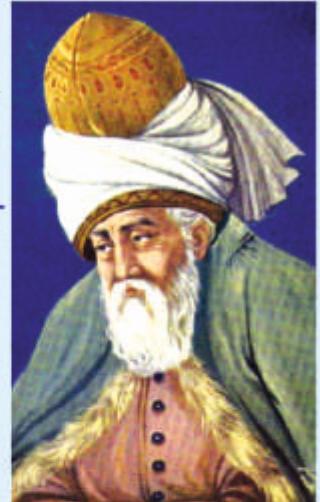
ਹਰੀਮ ਲੁਕਮਾਨ

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨ ਸਨ। ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਉਹ ਇਕ ਅਮੀਰ ਅਰਬੀ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਸਨ। ਮਾਲਿਕ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਮਾਲਿਕ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਫਲ ਦਾ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਖਾਣ ਲਈ ਦਿੱਤਾ। ਲੁਕਮਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਖਾਣ ਲੱਗੇ। ਜਦ ਮਾਲਿਕ ਨੇ ਉਸ ਫਲ ਨੂੰ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਖਾਧਾ ਤਾਂ ਉਹ ਖਾ ਨਾ ਸਕੇ। ਉਹ ਫਲ ਬਹੁਤ ਕੌੜਾ ਸੀ।

ਉਹ ਕਹਿਣ ਲਗੇ - ਲੁਕਮਾਨ ਫਲ ਬਹੁਤ ਕੌੜਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਖਾ ਗਏ।

ਲੁਕਮਾਨ ਬੋਲੇ - 'ਮਾਲਿਕ, ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਸੁਆਦੀ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਫਲ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ਇਕ ਵਾਰ ਕੌੜਾ ਫਲ ਮਿਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਨਾ ਖਾਵਾਂ? ਜੇਕਰ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਅਪਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮਾਲਿਕ ਉਸ ਦੇ ਭਗਤੀ ਭਾਵ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ। ਉਹ ਸਮਝ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਲੁਕਮਾਨ ਕੋਈ ਸਾਧਾਰਣ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸਬਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਰੱਬ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਸੁਖ-ਦੁਖ ਬਗਾਬਰ ਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸੁਖ ਦੇ ਨਾਲ ਦੁਖ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਲੁਕਮਾਨ ਦੇ ਭਗਤੀ ਭਾਵ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ■

ਹਮਾ ਖੇਡਾ

ਲਾਲੀ : ਮੈਨਾ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਤਾਂ ਤੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬਹੁਤ ਬੇਲਦੀ ਹੈ?

ਮੈਨਾ : ਦੀਦੀ ! ਪੇਪਰਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪੇਪਰ ਚਬਾ ਲਿਆ ਸੀ।

ਡਾਕੂ : (ਸੇਠ ਨੂੰ) ਬੋਲੋ ਸੇਠ, ਜਾਨ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਮਾਲ?

ਸੇਠ : ਭਰਾ ! ਜਾਨ ਹੀ ਲੈ ਲਾ, ਮਾਲ ਤਾਂ ਬੁਢਘੇ ਤਕ ਕੰਮ ਆਏਗਾ।

ਮਰੀਜ਼ : (ਨਰਸ ਨੂੰ) ਕੀ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਜੇ ਤਕ ਨੀਂਦ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਭੇਜੀਆਂ?

ਨਰਸ : ਜੀ ਨਹੀਂ।

ਮਰੀਜ਼ : ਜਲਦੀ ਮੰਗਵਾਓ, ਮੈਨੂੰ ਨੀਂਦ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਇੱਤਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਜਾਗ ਸਕਦਾ।

- ਪ੍ਰਤੀਕਸ਼ਾ ਕੁਸਵਾਹਾ (ਇਟਾਵਾ)

ਮਾਂ : (ਨਿਸਥਾ ਨੂੰ) ਤੇਰੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਮਿਲਣ ਤੇ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਰੋਹੀ ਹੈ?

ਨਿਸਥਾ : ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਵੀ ਸਕੂਲ ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਛੁੱਟੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ।

ਸੋਹਨ : ਯਾਰ, ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਪਰਸ ਘਰ ਭੁੱਲ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਸੋਹਨ : ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਇਕ ਦੌਸਤ ਹੀ ਦੌਸਤ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਂ 10 ਰੁਪਏ। ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਪਰਸ ਲੈ ਆ।

ਸਿਵਮ ਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਈ।

ਡਾਕਟਰ : ਟੈਸਟ ਹੋਣਗੇ।

ਸਿਵਮ : ਰੱਬਾ ! ਹੁਣ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਤਾਂ ਅਨਾਪੜ੍ਹ ਹੈ।

- ਵੀਨਾ ਕਾਰਵਾਨੀ (ਆਗਰਾ)

ਪਹਿਲਾ ਬੱਚਾ : (ਦੂਜੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ) ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਮੇਰੇ ਪਾਪਾ ਦੇ ਇਕ ਇਸ਼ਾਰੇ ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਗੱਡੀਆਂ ਚਲਦੀਆਂ ਅਤੇ ਖਲੋਈਆਂ ਹਨ।

ਦੂਜਾ ਬੱਚਾ : ਫਿਰ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਪਾਪਾ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਣਗੇ?

ਪਹਿਲਾ ਬੱਚਾ : ਨਹੀਂ ! ਉਹ ਤਾਂ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਹਵਲਦਾਰ ਹਨ।

- ਉਰਮਿਲਾ (ਮੁੰਬਈ)

ਦੋ ਮੂਰਖ ਇਕ ਰੁੱਖ ਦੀ ਡਾਲ ਤੇ ਲਟਕੇ ਸੀ। ਅਚਾਨਕ ਇਕ ਮੂਰਖ ਥੱਲੇ ਛਿੱਗ ਗਿਆ।

ਪਹਿਲਾ ਬੋਲਿਆ - ਕਿਉਂ ਥੱਕ ਗਿਆ?

ਦੂਜਾ ਬੋਲਿਆ - ਯਾਰ ਥੱਕਿਆ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਪੱਕ ਗਿਆ ਹਾਂ।

ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਹਾਥੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਿੜ੍ਹੇ ਦੋ ਚੂਹੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਕ ਚੂਹਾ ਦੂਜੇ ਚੂਹੇ ਨੂੰ ਬੋਲਿਆ - ਇਸ ਹਾਥੀ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਹਿਸਾਬ ਚੁਕਾਉਣਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਥੱਲੇਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਲੰਗੜੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੁਣੇ ਡੇਗ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਦੂਸਰਾ ਚੂਹਾ ਬੋਲਿਆ - ਰਹਿਣ ਦੇ ਯਾਰ, ਅਸੀਂ ਦੋ ਹਾਂ ਤੇ ਉਹ ਇਕੱਲਾ। ਲੋਕ ਕੀ ਸੋਚਣਗੇ? ਦੋ ਚੁਹਿਆਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਇਕ ਵਿਚਾਰੇ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਡੇਗ ਦਿੱਤਾ।

ਮੌਨੂੰ : ਦੱਸ ਸਾਡੇ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਕੌਣ ਹੈ?

ਮੌਨੂੰ : ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਤਰੀਫ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ।

ਮੌਨੂੰ : ਚੰਗਾ, ਤਾਂ ਦੱਸ ਸਾਡੇ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬੇਵਰੂੰ ਕੌਣ ਹੈ?

ਮੌਨੂੰ : ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦੁਖੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ।
- ਭਾਰਤਭੂਸ਼ਣ ਸੁਕਲ (ਖਲੀਲਾਬਾਦ)

ਨਵੀਨ : (ਚੌਕੀਦਾਰ ਨੂੰ) ਰਾਮਲਾਲ ! ਤੂੰ ਰਾਤ ਦਾ ਪਹਿਗਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ 'ਜਾਗਦੈ ਰਹੋ' ਹੀ ਕਿਉਂ ਬੋਲਦਾ ਏਂ?

ਚੌਕੀਦਾਰ : ਸਾਹਿਬ ! ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਲੋਕ ਜਾਗਦੇ ਰਹੋ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸੌ ਜਾਵਾਂ।

ਸੰਤੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਦੇ ਪਹੀਏ ਥੇਲ੍ਹੇ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਬੰਟੀ : ਇਹ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਸੰਤੀ : ਗੱਡੀ ਦੇ ਦੋ ਪਹੀਏ ਥੇਲ੍ਹੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਬੰਟੀ : ਲੇਕਿਨ ਤੂੰ ਪਹੀਏ ਕਿਉਂ ਥੇਲ੍ਹੇ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਇਹ ਤਾਂ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਠੀਕ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸੰਤੀ : ਵੇਖ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਇਥੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ''ਅਨਲੀ ਟੂ ਵਹੀਲਰ ਪਾਰਕਿੰਗ''।

- ਗੁਰਚਰਨ ਆਨੰਦ (ਲੁਧਿਆਣਾ)

ਸੰਤੀ : (ਪਹਿਲਵਾਨ ਨੂੰ) ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਵਾਰ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਆਦਮੀ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ?

ਪਹਿਲਵਾਨ : ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦਸ।

ਸੰਤੀ : ਬਸ, ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਮੁਰਗਾ ਹੈ ਜੋ ਸਵੇਰੇ ਬਾਂਗ ਦੇ ਕੇ ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਉਠਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਚੋਰ ਨੂੰ ਸਿਪਾਹੀ ਜੀਪ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ : ਤੂੰ ਅੰਨਾ ਖੁਸ਼ ਕਿਉਂ ਹੈ?

ਚੋਰ ਬੋਲਿਆ : ਅੱਜ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜੀਪ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹਾਂ, ਇਸ ਲਈ।

ਬਾਲ-ਕਹਾਣੀ : ਕਿਸੌਰ ਡੈਨੀਅਲ

ਜੈਸੀ ਸੰਗਤ ਵੈਸੀ ਰੰਗਤ

ਇਕ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਇਕ ਸੇਰਨੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਦੂਰ ਭੇਡਾਂ ਦੇ ਝੁੰਡ ਨੂੰ ਘਾਹ ਖਾਂਦੇ ਹੋਏ ਵੇਖਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਭੱਜ ਕੇ ਭੇਡਾਂ ਦੇ ਝੁੰਡ ਵੱਲ ਛਲਾਂਗ ਮਾਰੀ। ਪਰਤੂ ਉਸ ਨੂੰ ਚੋਟ ਲੱਗਣ ਕਰਕੇ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਮਰਦੇ-ਮਰਦੇ ਉਸਨੇ ਇਕ ਥੱਚੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਸੇਰਨੀ ਦਾ ਥੱਚਾ ਵੀ ਭੇਡਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਢੁਧ ਪੀ ਕੇ ਉਸਦਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੇਡਾਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਭੇਡਾਂ ਦੀ ਹੀ ਥੋੜੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਗਈ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਜਵਾਨ ਸੇਰ ਬਣ ਗਿਆ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭੇਡ ਦੀ ਸਮਝਦਾ ਸੀ।

ਦਿਨ ਬੀਤਦੇ ਗਏ। ਇਕ ਦਿਨ ਅਚਾਨਕ ਇਕ ਸੇਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਡਾਂ ਵਲ ਆ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਝੁੰਡ ਵਿਚ ਇਕ ਸੇਰ ਵੀ ਹੈ ਜੋ ਭੇਡਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਡਰ ਕੇ ਭੁਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤਦ ਉਹ ਸੇਰ

ਉਸ ਵਲ ਵਹਿਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਤੂ ਸੇਰ ਹੈ ਭੇਡ ਨਹੀਂ। ਤੂ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਭੁਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੂ ਮੇਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਸੇਰ ਹੈ।

ਭੇਡ ਸੇਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ - ਤੂ ਝੂਠ ਥੋੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਭੇਡ ਹਾਂ, ਸੇਰ ਕਿਵੇਂ ਹੈ ਸਕਦਾ ਹਾਂ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਭੇਡਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪਲਿਆ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹੀ ਸੰਤਾਨ ਹਾਂ।

ਸੇਰ ਨੇ ਕਿਹਾ - ਤੂ ਭੇਡ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੇਰ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਹੈ। ਤੂ ਇਕ ਸੇਰ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਤੂ ਚੱਲ ਮੇਰੇ ਨਾਲ।

ਜੰਗਲੀ ਸੇਰ, ਭੇਡ ਸੇਰ ਨੂੰ ਇਕ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਥੋਲਿਆ - ਇਹ ਵੇਖ ਤੇਰਾ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਥਿਲਕੁਲ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ।

ਭੇਡ ਸੇਰ ਆਪਣੀ ਅਤੇ ਜੰਗਲੀ ਸੇਰ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖਣ ਲੱਗਾ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਇਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਜੰਗਲੀ ਸੇਰ ਦੀ ਗੱਲ ਸੱਚ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਗਈ।

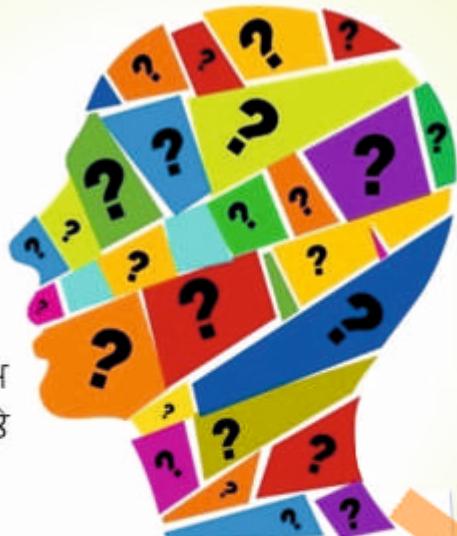
ਫਿਰ ਜੰਗਲੀ ਸੇਰ ਜੋਰ ਨਾਲ ਦਹੜਨ ਲੱਗ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਭੇਡ ਸੇਰ ਵੀ ਦਹੜਨ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤੇ ਆਪਣੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਗਿਆ।

ਆਉ! ਅਸੀਂ ਵੀ ਆਪਣੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਪਛਾਣੀਏ। ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਭੂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਣੀਏ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਈਏ। ■

ਸਾਧਾਰਣ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਤਰੀ

(ਸਭ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 'ਲਾ' ਅੱਖਰ ਤੇ ਖਤਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੈਨ ਜਾਂ ਪੈਸਿਲ ਚੁੱਕੋ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂਚਿਨ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉੱਤਰ ਲਿਖਦੇ ਜਾਓ।)

- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1) ਇੰਦਰਪਥ ਵਿਚ ਹਰੇ ਅਤੇ ਸੰਤਰੀ ਰੰਗ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਹੜਾ ਰੰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2) ਵਰਣਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3) ਰਾਮਚਰਿਤਮਾਨਸ ਦੇ ਲੇਖਕ ਤੁਲਸੀਦਾਸ ਦਾ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਕੀ ਨਾਂ ਸੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4) ਕਿਹੜਾ ਸ਼ਹਿਰ 1947 ਅਤੇ 1953 ਵਿਚਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਪਾਨੀ ਸੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5) ਤਿੰਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ ਦੇ ਕਿਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6) ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸਾਲਾਨਾ ਗਣਤੰਤਰ ਪਰੋਡ ਕਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 7) ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਮਿੰਗਰੋਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਕਿਸ ਖੱਨੀ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 8) ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੀ ਉਪ-ਸਭਾਪਤੀ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਭਾਰਤੀ ਮਹਿਲਾ ਕੌਣ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 9) ਲਛਮਣ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਸੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 10) ਦੱਖਣੀ ਅਫਗ਼ਾਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਕੌਣ ਸਨ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 11) ਫਿਲੀਪਿਨਜ਼ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਪਾਨੀ ਕਿਹੜੀ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 12) ਕਿਹੜਾ ਦੱਗ ਸਿੱਖਮ ਨੂੰ ਤਿੱਬਤ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 13) ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਦੀ ਨਗਰੀ ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਸੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 14) ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਮਾਤਾ ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਸੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 15) ਕਿਸ ਰੰਗ ਦੇ ਕਪੜੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਰਮੀ ਗ੍ਰੰਥਿਣ ਕਰਦੇ ਹਨ?

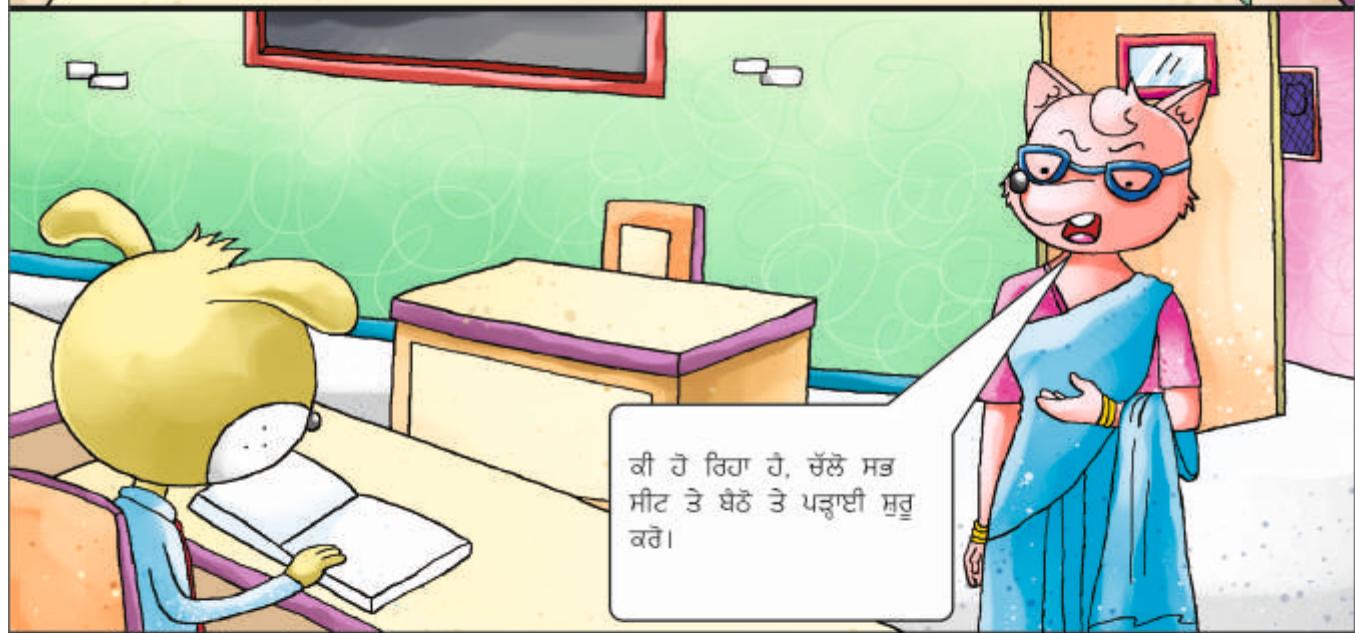
(ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪੱਨੇ ਤੇ ਵੇਖ)

ਕਿੱਟੀ

ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਲੇਖਕ -
ਅਜੈ ਕਾਲੜਾ

ਮੈਰੀ ਟੀਚਰ ਜੀ, ਮੈਂ
ਹੁਣ ਗੱਲ ਨਹੀਂ
ਕਰਾਂਗੀ।

ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਪੇਟ ਵਿਚ ਚੂਹੇ
ਨੱਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਤਾਂ
ਹੁਣੇ ਰਾਜ਼ਮਾ ਚਾਵਲ
ਖਾਣੇ ਹਨ।

ਕਿੱਟੀ ਤੂੰ ਕਲਾਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ
ਚਲੀ ਜਾ ! ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂਹੂੰ
ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਤੂੰ ਮੈਂਹੂੰ
ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇਵੇਗੀ।

ਸੌਰੀ ਟੀਚਰ ਜੀ ਸੌਰੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ
ਬਸ ਬੜਖੜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਹੁਣ
ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ
ਕਰਾਂਗੀ।

ਮੈਂਹੂੰ ਆਪਣਾ ਟਿਫਿਨ ਦੇ
ਨਾ, ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ
ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਰਾਜਮਾ ਚਾਵਲ
ਖਾਣੇ ਹਨ।

ਓਹ-ਹੋ ! ਕਿੱਟੀ ਮੇਰਾ
ਟਿਫਿਨ ਲੈ ਲਾ ਪਰ ਮੈਨੂੰ
ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ।

ਕਿੱਟੀ ! ਕੀ ਤੈਨੂੰ ਯਾਦ
ਹੈ ਕੱਲ ਮੈਂ ਸਮਰਾਟ
ਆਸੋਕ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕੀ
ਦੱਸਿਆ ਸੀ?

ਕਿੱਟੀ ਘਬਰਾ ਕੇ ...

ਜੀ, ਜੀ ! ਓਹ- ਹੋ ਇਸ ਤੋਂ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਮੈਂ
ਲੰਚ ਬਰੋਕ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਲੈਂਦੀ।

ਹਾਏ, ਮੇਰੇ ਰਾਜਮਾ ਚਾਵਲ

ਸੱਚ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਨੁਸਾਸਨ ਅਤੇ
ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਸਥਰ
ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ ਉਹ ਖੁਦ ਵੀ ਪਰੋਸਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ
ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਰੋਸਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਬਾਲ-ਕਹਾਣੀ : ਨੇਹਾ ਬਸਰਾ

ਬੀਤਿਆ ਸਮਾਂ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ

ਪਿਆਰੇ ਬੱਚਿਓ ! ਮੇਰੀ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਦੋ ਦੌਸਤਾਂ ਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਲਗਭਗ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਾਲਜ ਤੱਕ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਪੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੜਾਈ ਵਿਚ ਫਰਕ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਦੌਸਤ ਪੂਰੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ, ਮਿਹਨਤ, ਲਗਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜਾ ਬਸ ਗੱਲੀਬਾਤੀ ਬੁੱਤਾ ਸਾਰਦਾ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ, ਤੇ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਧਰੋਂ-ਉਧਰੋਂ ਪਰਚੀ ਲੈ ਕੇ ਨਕਲ ਮਾਰ ਕੇ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਤੀਸ੍ਮਾਰ੍ਖਾਂ ਸਮਝਦਾ।

ਸਮਾਂ ਬੀਤਦਾ ਗਿਆ, ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਬੀ.ਏ. ਕਰ ਲਈ ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਪੜਾਈ ਵਿਚ ਜਮੀਨ-ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਫਰਕ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਬੀ.ਏ.ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਲਗਨ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਤੇ

ਦਲਜੀਤ ਨੇ ਨਕਲ ਸਹਾਰੇ। ਦਲਜੀਤ ਜਦ ਵੀ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਘਰ ਜਾਂਦਾ ਉਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲੈ ਕੇ ਬੈਠਾ ਹੁੰਦਾ। 'ਓਹ-ਹੋ ਯਾਰ ! ਤੂੰ ਕੀ ਆ, ਹਰ ਵੇਲੇ ਕਿਤਾਬੀ ਕੀਡਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਨੇ, ਕਦੇ ਬਾਹਰਲੀ ਦੁਨੀਆ ਵੀ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਰ, ਸਾਰੀ ਦਿਹਾੜੀ ਜਦੋਂ ਦੇਖੋ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਾਲ ਮਗਜ਼ ਮਾਰਦਾ ਰਹਿੰਨੈ ਤੇ ਯਾਰਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖ, ਪੂਰੀ ਐਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਦੇਖ ਲੈ ਫਿਰ ਵੀ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।'

'ਤੂੰ ਠੀਕ ਦੀ ਕਹਿੰਨਾ, ਤੂੰ ਪਾਸ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋ ਜਾਨਾ ਪਰ ਤੈਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸ ਦਾ ਨਫ਼ਾ-ਨੁਕਸਾਨ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਪਤਾ ਲੱਗ੍ਹ, ਜਦੋਂ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪਈ, ਫਿਰ ਪੁੱਛ੍ਹੀ ਕਿਸ ਭਾਖ ਵਿਕਦੀ ਹੈ।' ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਪਰ ਉਹ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਅਣਗੋਲਿਆਂ ਕਰਕੇ ਹੱਸ ਪੈਂਦਾ। ਹੁਣ ਦੋਵੇਂ ਬੀ.ਏ.ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਤਲਾਜ਼ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਪੁੱਲਿਸ ਦੀ ਭਰਤੀ ਬਾਰੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਅਪਲਾਈ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਆ ਗਈ। ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਦਲਜੀਤ ਪਹਿਲੇ ਗੋੜਾਂ ਹੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚੋਂ ਪਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਅਗਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਧਾ ਏ.ਐਸ.ਆਈ.ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਟ੍ਰੈਨਿੰਗ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਤਾਇਨਾਤ ਹੋ ਗਿਆ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਲਜੀਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਭੁੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕਾਸ਼ ! ਮੈਂ ਵੀ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ

ਵਾਂਗ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਅੱਜ ਕਿਸੇ ਪਸੇ ਜੋਗਾ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਪੱਲੇ ਤਾਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਤੋਂ ਸਿਵਾਏ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਜਿਥੇ ਵੀ ਜਾਂਦਾ, ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੇ ਪੱਲੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਿਰਫ ਬੀ.ਏ.ਡੀ ਡਿਗਰੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਬੇਚੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦਾ ਝੰਬਿਆ ਤੇ ਘਰਦਿਆਂ ਦੇ ਤਾਹਨਿਆਂ, ਮਿਹਣਿਆਂ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ ਹੋ ਕੇ ਮਾੜੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਨਸੇੜੀ ਬਣ ਗਿਆ ਤੇ ਨਸੇੜੀ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਉਹ ਚੇਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਉਧੱਗ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਤਰੱਕੀ ਕਰਕੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬਣ ਗਿਆ ਤੇ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਇਕ ਦਿਨ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਚੌਕੀ ਲੈ ਕੇ ਆਏ, ਜਿਸ ਤੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੀ ਚੇਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਇਲਾਜ਼ਮ ਸੀ। ਜਦ ਉਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਹੱਕਾ-ਬੱਕਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। 'ਓਹ ਦਲਜੀਤ ! ਕੀ ਕੀਤਾ ਇਸ ਨੇ?' ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਕਲ ਸਹਾਰੇ

'ਜਨਾਬ, ਇਹ ਨਸੇੜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਹੀ ਲੰਬੜਾਂ ਦੀ ਮੇਟਰ ਦਾ ਪਾਈਪ ਚੇਰੀ ਕਰਦਾ ਫੜਿਆ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਸ ਤੇ ਚੇਰੀ ਦੇ

ਛੋਟੇ-ਮੋਟੇ ਕਈ ਇਲਾਜ਼ਮ ਲੱਗ ਚੁੱਕੇ ਨੇ ਪਰ ਅੱਜ ਤਾਂ ਇਹ ਪਾਈਪ ਖੋਲਦਾ ਰੰਗੇ ਹੱਥੀ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।'

'ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ? ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਮੁੰਡਾ ਹੈ, ਇਹ ਅਲਪੜ੍ਹ ਗਵਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੇ?' ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਹਮਦਰਦੀ ਜਾਹਿਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, 'ਉਹ ਕਾਹਦਾ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ? ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਤਾਂ ਤੂੰ ਹੈ ਮੇਰੇ ਯਾਰ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹਾਂ। ਕਾਸ ! ਮੈਂ ਵੀ ਤੇਰੇ ਵਾਂਗੂੰ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਅੱਜ ਮੈਂ ਵੀ ਤੇਰੇ ਵਾਂਗੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੁੰਦਾ, ਪਰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਕਲ ਸਹਾਰੇ'

ਆਖਦਿਆਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੋਂ ਹੰਝੂ ਕਿਰਨ ਲੱਗੇ, ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਸਨ।

○ ਬਿੱਕਰ 'ਮਾਣਕ' ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ

ਬੱਚਿਆਂ

ਲਈ ਅਰਦਾਸ

ਸਭ ਉਚਿਆਂ ਕਰਨ ਪੜਾਈਆਂ ਨੂੰ।
ਪੜ੍ਹਪੜ੍ਹ ਕੇ ਛੋਹਣ ਉਚਾਈਆਂ ਨੂੰ।
ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨੇਕ ਕਮਾਈਆਂ ਨੂੰ।
ਸੇਵਾਦਾਰ ਬਣਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ।
ਜੀਵਨ ਵਿਚ - - - -

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਿਨੀ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ।
ਮਨ ਸਾਡ ਤੇ ਸੁੱਚਿਆਂ-ਸੱਚਿਆਂ ਲਈ।
ਅਰਦਾਸ ਦਾਤਿਆ ਕਰਦੇ।
ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਇੱਥਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਇਨਸਾਨੀ ਭਰ ਦੇ।

ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਆਗਿਆਕਾਰ ਰਹਿਣ।
ਜੇ ਕਹਿਣ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ।
ਕਰਦੇ ਸਭ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਰਹਿਣ।
ਜਾਣ ਢੁੱਲਾਂ ਵਾਗ ਨਿਖਰਦੇ।
ਜੀਵਨ ਵਿਚ - - - -

ਬਲਾ ਵਿਚ ਭਰੀ ਮਿਠਾਸ ਰਹੋ।
ਨਾ ਚਿਹੰਗਾ ਕੋਈ ਉਦਾਸ ਰਹੋ।
ਹਰ ਪਲ ਤੇਰਾ ਅਹਿਸਾਸ ਰਹੋ।
ਅਸੀਂ ਦਾਸ ਹਾਂ ਤੇਰੇ ਦਰ ਦੇ।
ਜੀਵਨ ਵਿਚ - - - -

ਸੁਭ, ਵੰਸ ਤੇਰੇ ਸਭ ਪਿਆਰੇ ਨੇ।
ਯਸ, ਗੌਰਵ, ਰਮਨ, ਨਿਆਰੇ ਨੇ।
ਸਰਬਜੀਤ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਤਾਰੇ ਨੇ।
ਤੱਕ 'ਮਾਣਕ' ਦਿਲ ਨੇ ਠਰਦੇ,
ਜੀਵਨ ਵਿਚ - - - -

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ?

- ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰਸਾਰਣ 23 ਜੁਲਾਈ 1927 ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ।
- ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਡਾਕ ਵਿਭਾਗ 1854 ਨੂੰ ਹੋਏ ਵਿਚ ਆਇਆ।
- ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਹਵਾਈ ਡਾਕ ਸੇਵਾ 1911 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ।
- ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰੈਡ ਕਰਾਸ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 1920 ਵਿਚ ਹੋਈ।
- ਸੂਰਜ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ 400 ਮੀਟਰ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਤਕ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਵਿਚ ਵੀ 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਚੰਨ ਗੁਹਿਣ ਸਾਲ ਵਿਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਪੂਰਣ ਸੂਰਜ ਗੁਹਿਣ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੱਤ ਮਿੰਟ ਦਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਸੀਰੀਆ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਮਤਿਕ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- ਕੰਨ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼ਗੀਰਕ ਸੰਤੁਲਿਨ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।
- ਗੰਨੇ ਨੂੰ ਬੀਜਣ ਲਈ ਬੀਜ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਗੰਨੇ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਹੀ ਬੀਜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
- ਵਾਰਾਣਸੀ ਨੂੰ ਮੰਦਿਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
- ਲਖਨਊ ਨੂੰ ਨਵਾਬਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਕਲਕੱਤਾ ਨੂੰ ਮਹੱਲਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੰਗ੍ਰਹਕਰਤਾ - ਅਮਰਜੀਤ 'ਅਮਰ' (ਲੁਧਿਆਣਾ)

□ ਹਰੀ ਮਾਨ

ਇਕ-ਇਕ

ਬੂਟਾ

ਸਾਰੇ ਲਾਈਏ

ਰੁੱਖ ਬਿਨ ਨਾ ਕਿਤੇ ਨੇ ਛਾਵਾਂ ਰਹਿਣੀਆਂ,
ਠੰਢੀਆਂ ਨਾ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਰਹਿਣੀਆਂ।
ਆਓ ਧਰਤੀ ਮਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵਧਾਈਏ।
ਇਕ-ਇਕ ਬੂਟਾ ਸਾਰੇ ਲਾਈਏ।

ਧਰਤੀ ਸਾਰੀ ਨੂੰ ਹੀ ਹਰੀ-ਭਰੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ।
ਹਰਿਆਲੀ ਵਾਲੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਉਪੱਤ ਉਠਾਉਣਾ ਹੈ।
ਆਓ ਅੰਸਾ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਚਲੋ ਪੁੰਨ ਕਮਾਈਏ।
ਇਕ-ਇਕ ਬੂਟਾ ਸਾਰੇ ਲਾਈਏ।

ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕਹਿਣ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਨਾ।
ਕਦੇ ਵੱਡੇ ਨਾ ਧਰੇਕਾਂ, ਵੱਡੇ ਕਦੇ ਬੋਹੜ ਨਾ।
ਆਓ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨੋਂ ਸਭ ਨੂੰ ਹਟਾਈਏ।
ਇਕ-ਇਕ ਬੂਟਾ ਸਾਰੇ ਲਾਈਏ।

ਗੁਣਕਾਰੀ ਪਿਆਜ਼

1. ਪਿਆਜ਼ ਨੂੰ ਪੀਹ ਕੇ ਗਲੇ ਤੇ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ ਗਲੇ ਦਾ ਦਰਦ ਅਤੇ ਗਲੇ ਦੀ ਸੌਜ ਵਿਚ ਅਰਾਮ ਮਿਲੇਗਾ।
2. ਖਾਰਿਸ਼ ਤੇ ਪਿਆਜ਼ ਦਾ ਰਸ ਮਲਣ ਨਾਲ ਲਾਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
3. ਬਿੱਛੂ ਦੇ ਕੱਟਣ ਤੇ ਪਿਆਜ਼ ਦਾ ਰਸ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ।
4. ਦਹੀ ਅਤੇ ਪਿਆਜ਼ ਦਾ ਰਸ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪੀਣ ਨਾਲ ਖੂਨੀ ਪੇਚਿਸ਼ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
5. ਪਿਆਜ਼ ਨੂੰ ਪੀਹ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਲੇਪ ਵਾਲਾ ਤੇ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ ਵਾਲ ਕਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
6. ਪਿਆਜ਼ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਸੁੰਘਣ ਨਾਲ ਸਿਰਦਰਦ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
7. ਦਹੀ ਵਿਚ ਪਿਆਜ਼ ਮਿਲਾ ਕੇ ਖਾਣ ਨਾਲ ਲੂ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ।
8. ਪਿਆਜ਼ ਦਾ ਅਚਾਰ ਖਾਣ ਨਾਲ ਪੇਟ ਦੀ ਗੰਸ ਵਿਚ ਅਰਾਮ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।
9. ਪਿਆਜ਼ ਦਾ ਰਸ ਸਿਰ ਤੇ ਮਲਣ ਨਾਲ ਵਾਲ ਡਿਗੱਣੇ ਬੰਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
10. ਪਿਆਜ਼ ਨੂੰ ਅੱਗ ਤੇ ਭੁੰਨ ਕੇ ਉਹ ਗਰਮ ਰਸ ਪੀਣ ਨਾਲ ਪੇਟ ਦਰਦ ਠੀਕ ਹੋਵੇਗੀ।
11. ਪਿਆਜ਼ ਦਾ ਰਸ ਅਤੇ ਕਰੋਲੇ ਦਾ ਰਸ ਬਰਾਬਰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪੀਣ ਨਾਲ ਦਸਤ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
12. ਸਫੇਦ ਪਿਆਜ਼ ਦਾ ਰਸ ਦੋ-ਦੋ ਬੂੰਦਾਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਰਤੱਧੀ ਅਤੇ ਜਲਣ ਵਿਚ ਲਾਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
13. ਹਲਕਾਏ ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਵੱਢਣ ਤੇ ਪਿਆਜ਼ ਖਾਣ ਅਤੇ ਜਖਮ ਤੇ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ ਲਾਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
14. ਸਫੇਦ ਪਿਆਜ਼ ਦਾ ਰਸ ਅਤੇ ਮੁਰਗੀ ਦੇ ਆਂਡੇ ਦੀ ਸਫੇਦੀ ਬਰਾਬਰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਬੂੰਦਾਂ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਕੰਨ ਦਾ ਦਰਦ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
15. ਕਿਸੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਕੀੜੇ ਦੇ ਕੱਟਣ ਤੇ ਪਿਆਜ਼ ਦਾ ਰਸ ਕੱਢ ਕੇ ਕੱਟੀ ਹੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ ਅਰਾਮ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਬਾਲ ਕਹਾਣੀ - ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ

ਅਰਸ਼

ਸਮਝ ਗਈ

ਅਰਸ਼ ਚੌਥੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੀ ਇਕ ਪਿਆਰੀ ਬੱਚੀ ਸੀ। ਉਹ ਹਰੇਕ ਸਾਲ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨਾਨਕੇ ਘਰ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਂਦੀ। ਨਾਨਕੇ ਘਰ ਸਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦਾ ਮਾਮਾ ਜੋ ਇਕ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕ ਸੀ ਉਸ ਤੋਂ ਵਾਰੇ-ਵਾਰੇ ਜਾਂਦਾ। ਅਰਸ਼ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮਾਮਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮੋਹ ਕਰਦੀ।

ਅਰਸ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਕੁੜੀ ਸੀ। ਉਹ ਛੁੱਟੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਦੌਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਨਿਬੇੜਦੀ, ਸਗੋਂ ਸਾਰਾ ਮਹੀਨਾ ਥੋੜ੍ਹੁ-ਥੋੜ੍ਹਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ, ਪੜ੍ਹਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਉਸ ਦੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕ ਮਾਮਾ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ।

ਅਰਸ਼ ਜਿੰਨੀ ਲਗਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ-ਲਿਖਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ, ਓਨੀ ਹੀ ਉਹ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ, ਬਿਜਲੀ, ਪਾਣੀ ਆਦਿ ਦੀ ਵਰਤੋਂ

ਪ੍ਰਤੀ ਅਵੇਸਲੀ ਸੀ। ਉਹ ਟੀ.ਵੀ.ਚਲਦਾ ਛੱਡ ਕੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਖੇਡਣ ਲਗਦੀ। ਬਲਥ ਅਤੇ ਪੱਥੇ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਟਨ ਤਾਂ ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਜਾਣਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਵੇਲੇ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਅਰਸ਼ ਦਾ ਬੁਰਸ਼ ਚਲਦਾ, ਓਨੀ ਦੇਰ ਟੂਟੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਵਿਅਰਥ ਹੀ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਗੁਸਲਖਾਨੇ ਵਿਚ ਨਹਾਉਣ ਸਮੇਂ ਉਹ ਐਵੇਂ ਹੀ ਢੁਹਰੇ ਥੱਲੇ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਖੜੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਜੇਕਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਮੈਬਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗੋਲੋਂ ਵਰਜਦਾ ਤਾਂ ਅਰਸ਼ ਅਣਗੋਲਿਆ ਕਰ ਛੱਡਦੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਸਤੀ ਵਿਚ ਮਾਸਤ ਰਹਿੰਦੀ।

ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੁਰਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਮਾਮਾ ਨੇੜੇ ਹੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਥੈਠਾ ਅਖਬਾਰ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਟੂਟੀ ਬੇਕਾਰ ਹੀ ਛੁੱਲ੍ਹੁ ਰਹੀ ਸੀ। ਛੁੱਲ੍ਹੁ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰੇਮੀ ਮਾਮੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਬਿੱਚ ਲਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਰਸ਼ ਦੀ ਇਹ ਹਰਕਤ ਬਹੁਤ ਬੁਗੀ ਲੱਗੀ ਪਰ ਉਹ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ।

ਸਾਮ ਸਮੇਂ ਅਰਸ਼ ਅਠਖੇਲੀਆਂ ਕਰਦੀ, ਚੁੰਗੀਆਂ ਭਰਦੀ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਗੋੰਦ ਨਾਲ ਖੇਡ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਮਾਮਾ ਜੀ ਨੇ ਅਰਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੌਲ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ।

'ਆਈ ਮਾਮੂ ਜੀ' ਕਹਿੰਦੇ ਅਰਸ਼ ਮਾਮਾ ਜੀ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਆ ਬੈਠੀ। ਇਧੋ-ਉਧੋ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਮਾਮਾ ਬੋਲਿਆ, 'ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਪੁੱਛਾਂ ਅਰਸ਼ ਬੇਟਾ'

'ਹੂੰ' ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਅਰਸ਼ ਦਾ ਸਿਰ ਹਿੱਲਿਆ।

'ਇਹ ਦੱਸੋ - - - ਬਈ ਪਾਣੀ ਆਪਣੇ ਕੀ-ਕੀ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ?' ਮਾਮਾ ਅਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅਰਸ਼ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਫੜ ਕੇ ਕੁਝ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿਹਾ, ''ਪਾਣੀ . . . ਪਾਣੀ ਅਸੀਂ ਪੀਨੇ ਆਂ।'' ਚੀਜ਼ ਛੱਡ ਕੇ ਨਾਲ ਵਾਲੀ ਉੱਗਲ ਫੜਦੀ ਬੋਲੀ, ''ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਮੰਮਾ ਕੱਪੜੇ ਧੋਣੀ ਆ। . . . ਉੱਅ . . . '' ਅਰਸ਼ ਸੋਚੀ ਪੈ ਗਈ। ਉਸ ਦੀ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਉੱਗਲ ਠੋੜੀ-ਤੇ ਚਲੀ ਗਈ। ''ਉੱਅ - - - ਪਾਣੀ - - - ਪਾਣੀ - - - I'' ਅਰਸ਼ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸੁੱਝ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸੀ।

'ਚੱਲੋ ਮੈਂ ਦੱਸਦਾਂ, ਮਾਮਾ ਬੋਲਿਆ।

'ਹਾਂ !' ਸਿਰ ਘੁੰਮਾਉਂਦੀ ਅਰਸ਼ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਈ। 'ਦੇਖ ਬੇਟਾ ! ਪਾਣੀ ਸਾਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਮਿਲਿਆ ਅਨਮੋਲ ਤੋਹਫਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਪੀਣ, ਕੱਪੜੇ ਧੋਣ ਤੇ ਹੋਰ ਸਫ਼ਾਈਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਮਿਚਾਈ ਕਰਕੇ ਅਨਾਜ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਖਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਭੁੱਖ ਮਿਟਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।' ਅਰਸ਼ ਬੜੇ ਗੌਰ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਮਾਮਾ ਜੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਰਹੀ ਸੀ।

'ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਰਤ ਕੇ ਦਵਾਈਆਂ, ਪੀਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਬੜਾ ਕੁਝ ਸਾਡੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੇੜ-ਪੋਦੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜੜਾਂ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਖਿੱਚ ਕੇ ਫਿਰ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਆਕਸੀਜਨ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਆਕਸੀਜਨ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਸਾਹ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਮਤਲਬ ਜੇ ਪਾਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆ ਹੈ। ਜੇ ਪਾਣੀ ਨਾ ਰਹੇਗਾ, ਫਿਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਚੇਗਾ।' ਮਾਮੇ ਨੇ ਅਰਸ਼ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ। ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਬੁੱਭੀ ਹੋਈ ਸੀ।

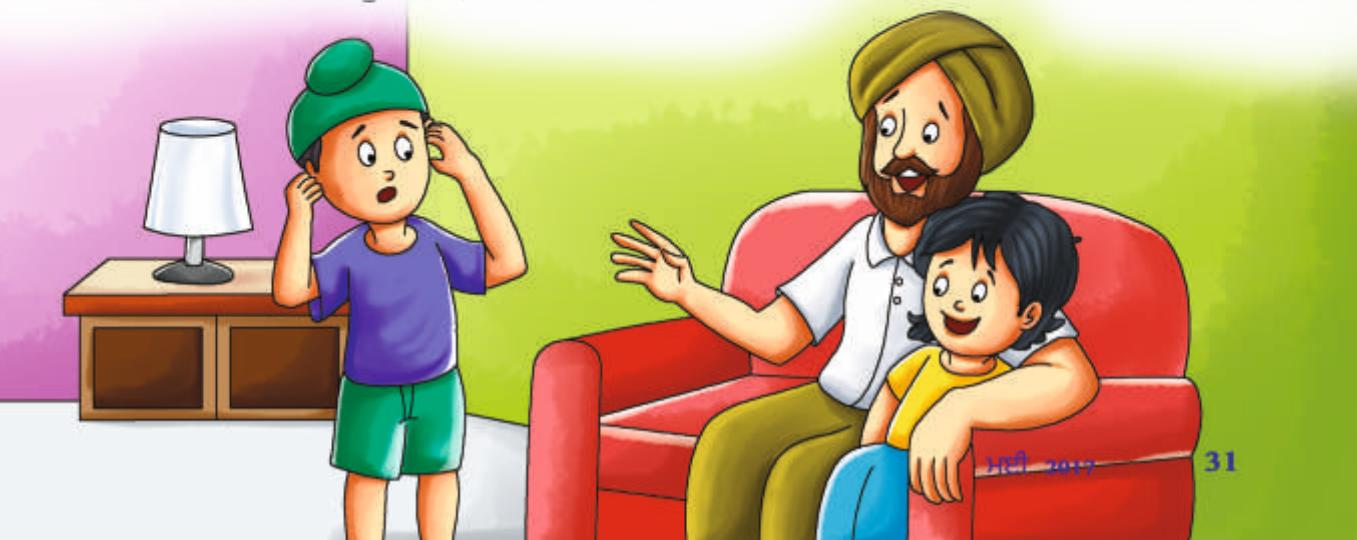
'ਸਾਡੀ ਸਿਆਣੀ ਬੱਚੀ ਲਈ ਏਨੀਆਂ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਬਹੁਤ ਨੇ। ਤਾਂ ਫਿਰ ਅਰਸ਼ ਨੇ ਪਾਣੀ ਬਾਰੇ ਕੀ ਸਿੱਖਿਆ?' ਮਾਮਾ ਜੀ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ।

'ਪਾਣੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਫਾਲਤੂ ਨਹੀਂ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਦੀ ਬਚਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।'

'ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਬੁਰਸ਼ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਟੂਟੀ ਬੰਦ ਰੱਖਿਆ ਕਰਾਂਗੇ' ਨਾ? ਮਾਮੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

'ਹਾਂ ਜੀ ਮਾਮੂ ਜੀ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਫੁਹਾਰੇ ਬੱਲੇ ਨਹੀਂ, ਟੂਟੀ ਤੋਂ ਬਾਲਟੀ ਭਰ ਕੇ ਨਹਾਇਆ ਕਰਾਂਗੀ।'

'ਵਾਹ ! ਸਾਡੀ ਪਿਆਰੀ ਅਰਸ਼, ਬੜੀ ਛੇਤੀ ਸਮਝ ਗਈ', ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਮਾਮਾ ਜੀ ਨੇ ਅਰਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਘੁੱਟ ਲਿਆ।

ਕੁੱਤਾ, ਬਿੱਲੀ ਅਤੇ ਚੂਹਾ

ਕੁੜ ਸਮੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਬਿੱਲੀ, ਕੁੱਤੇ ਅਤੇ ਚੂਹੇ ਦੀ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਗਹਿਰੀ ਦੋਸਤੀ ਸੀ। ਕੁੱਤਾ ਬਿੱਲੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਿੱਲੀ ਚੂਹੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਤੇ ਝਪਟਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਕੁੱਤਾ ਟਹਿਲਣ ਨਿਕਲਿਆ। ਥੋੜੀ ਦੂਰ ਜਾਣ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਫੜਫੜਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਇਕ ਰੰਗੀਨ ਵਸੜ੍ਹ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਡਰ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਹਿੰਮਤ ਕਰਕੇ ਉਸਦੇ ਕਰੀਬ ਗਿਆ ਅਤੇ ਭੌਕਣ ਲੱਗਾ। ਕੁੱਤੇ ਨੇ ਆਜਿਹੀ ਰੰਗੀਨ ਵਸੜ੍ਹ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਵੇਖੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਸੁੰਘਦਾ-ਸੁੰਘਦਾ ਉਹ ਉਸਦੇ ਹੋਰ ਕਰੀਬ ਗਿਆ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹਰਕਤ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਵੇਖ, ਉਸ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਵੱਧੀ। ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੌਜੇ ਨਾਲ ਛੁਹਿਆ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹਰਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਕੁੱਤੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਹ ਅੱਗੇ ਵੱਡਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਤੋਂ ਬਿੱਲੀ ਆਉਂਦੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਕਰੀਬ ਆ ਕੇ ਬਿੱਲੀ ਥੋੜੀ, “ਕੁੱਤੇ ਭਾਈ, ਇਹ ਪਤੰਗ ਲੈ ਕੇ ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ? ਅੱਜ ਕੀ ਪਤੰਗ ਉਡਾਉਣ ਦਾ ਇਗਾਦਾ ਹੈ?”

ਕੁੱਤਾ ਚੌਰ ਨਾਲ ਹੱਸਣ ਲੱਗਾ, “ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਹੈ? ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਝਾੜੀਆਂ

ਦੇ ਕੋਲ ਪਈ ਮਿਲੀ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਜਾਨਵਰ ਹੈ ਪਰੰਤੁ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹਰਕਤ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਵੇਖ, ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲਿਆ।

ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਬਿੱਲੀ ਵੀ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਹੱਸਣ ਲੱਗੀ। ਉਸਨੇ ਪਤੰਗ ਨੂੰ ਸਹਿਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸਿਆ, “ਇਸ ਨੂੰ ਪਤੰਗ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ ਬੰਨ ਕੇ ਦੂਰ ਆਸਮਾਨ ਤਕ ਉਡਾਉਂਦੇ ਹਨ।”

“ਆਸਮਾਨ ਤਕ?” ਕੁੱਤਾ ਆਸਮਾਨ ਵੱਲ ਤੱਕਣ ਲੱਗਾ। ਬਿੱਲੀ ਥੋੜੀ, “ਆ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸਾਂ ਕਿ ਪਤੰਗ ਕਿਵੇਂ ਉਡੇਂਦੀ ਹੈ।”

ਬਿੱਲੀ ਨੇ ਝੱਟ ਆਪਣੇ ਘਰ ਤੋਂ ਲੰਬੀ ਜਿਹੀ ਡੋਰ ਲਿਆ ਕੇ ਪਤੰਗ ਨਾਲ ਬੰਨ ਦਿੱਤੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਡੋਰ ਸੰਭਾਲੀ ਅਤੇ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਪਤੰਗ ਦੀ ਕੰਨੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਤੰਗ ਉਡੱਣ ਲੱਗੀ ਆਸਮਾਨ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਨ। ਪਤੰਗ ਉਡਦੀ ਵੇਖ ਕੇ ਕੁੱਤਾ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ।

ਪਤੰਗ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਜਦੋਂ ਧਰਤੀ ਤੇ ਪੈਂਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਇਕ ਸਫੇਦ ਹੱਡੀ ਚਮਕਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਪਤੰਗ ਦੀ ਗੱਲ ਭੁੱਲ ਕੇ ਕੁੱਤਾ ਉਸ ਹੱਡੀ ਵੱਲ ਲੁਧਕਿਆ। ਬਿੱਲੀ ਮਜ਼ੇ ਨਾਲ ਪਤੰਗ ਉਡਾਣ ਲੱਗੀ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਉਥੋਂ ਚੂਹਾ ਨਿਕਲਿਆ। ਬਿੱਲੀ ਨੂੰ ਇਵੇਂ ਪਤੰਗ ਉਡਾਂਦੇ ਵੇਖ,

ਉਹ ਵੀ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਤੰਗ ਦੇ ਥਾਰੇ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ। ਚੂਹੇ ਦਾ ਮਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਉਹ ਵੀ ਪਤੰਗ ਉਡਾ ਕੇ ਵੇਖੇ।

ਤਾਂ ਬਿੱਲੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਯਾਦ ਆਇਆ, “ਹਾਏ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਤੇ ਦੁੱਧ ਚੜਾ ਕੇ ਆਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਦੁੱਧ ਸੜ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਭੁੱਖਾ ਰਹਿਣਾ ਪਏਗਾ।”

ਬਿੱਲੀ ਨੇ ਚੂਹੇ ਨੂੰ ਪਤੰਗ ਦੀ ਡੋਰ ਥਮਾਈ ਅਤੇ ਘਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਭੜੀ।

ਹੁਣ ਪਤੰਗ ਦੀ ਡੋਰ ਚੂਹੇ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਉਹ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਦੇ ਡੋਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਦਿੱਲਾ ਛੱਡਦਾ ਅਤੇ ਕਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਵਿੱਚਦਾ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪਤੰਗ ਹੇਠਾਂ ਆ ਢਿੱਗੀ। ਉਹ ਪਤੰਗ ਦੇ ਕੌਲ ਗਿਆ ਪਰੰਤੁ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਬਾਰਾ ਉਡਾਉਣ ਦੀ ਉਸਦੀ ਹਰ ਕੌਸ਼ਿਸ਼ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਪਤੰਗ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਉਥੇ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਬਿੱਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪਤੰਗ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿੱਤੇ ਨਾ ਜਾਣਾ ਵਰਨਾ ਕੁੱਤਾ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਪਤੰਗ ਨੂੰ ਇਵੇਂ ਹੀ ਫੜ ਕੇ ਚੁਹਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਚਾਨਕ ਉਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਆਇਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਭੁੱਖ ਵੀ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਚੂਹੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਜਦੋਂ ਪਤੰਗ ਤੇ ਪਈ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਪਤੰਗ ਕੁਤਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਚੁਹਾ ਫਰ ਗਿਆ। ਕੁਤਰੀ ਪਤੰਗ ਨੂੰ ਉਥੇ ਹੀ ਛੱਡ ਕੇ ਉਹ ਚੁਪਚਾਪ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।

ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਅਪਣੀ ਪਤੰਗ ਦੀ ਯਾਦ ਆਈ। ਉਹ ਭੱਜ ਕੇ ਪਤੰਗ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਬਿੱਲੀ ਨੂੰ ਨਾ ਪਾ ਕੇ ਅਤੇ ਕੁਤਰੀ ਪਤੰਗ ਨੂੰ ਜਮੀਨ ਤੇ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ। ਉਹ ਉਥੋਂ ਬਿੱਲੀ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਅਪਣੀ ਪਤੰਗ ਮੰਗੀ। ਬਿੱਲੀ ਅਤੇ ਕੁੱਤਾ ਵਾਪਸ ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਆਏ। ਬਿੱਲੀ ਨੇ ਚੂਹੇ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਕੁਤਰੀ ਹੋਈ ਪਤੰਗ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ। ਉਹ ਝੱਟ ਚੂਹੇ ਦੇ ਘਰ ਵੱਲ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਈ। ਕੁੱਤਾ ਵੀ ਬਿੱਲੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਚੂਹੇ ਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਬਿੱਲੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ ਪਰੰਤੁ ਚੁਹਾ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਬਿੱਲੀ ਨੇ ਸਾਰਾ ਘਰ ਛਾਣ ਮਾਰਿਆ, ਪਰੰਤੁ ਚੂਹੇ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਿੱਲੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਘਰ ਦੇ ਇਕ ਕੌਨੇ ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਬੁੱਡ ਤੇ ਪਈ। ‘ਜਰੂਰ ਚੁਹਾ ਇਸ ਬੁੱਡ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।’

ਬਿੱਲੀ ਬੁੜਬੁੜਾਉਣ ਲੱਗੀ।

ਇਧਰ ਕੁੱਤੇ ਦਾ ਗੁੱਸੇ ਦੇ ਮਾਰੇ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਸੀ। ਬਿੱਲੀ ਨੇ ਉਥੋਂ ਦੁਮ ਦਬਾ ਕੇ ਭੱਜਣ ਵਿੱਚ ਹੀ ਭਲਾ ਸਮਝਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਚੂਹੇ ਨੇ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਬੁੱਡ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕੁੱਤਾ ਬਿੱਲੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਭੱਕਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਮੰਨ ਲਉ ਕਿ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ‘ਮੇਰੀ ਪਤੰਗ ਦੇਦੇ, ਅਤੇ ਬਿੱਲੀ ਚੂਹੇ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੀ ਉਸ ਤੇ ਝਪਟਦੀ ਹੈ, ਮੰਨ ਲਉ ਕਿ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ‘ਠਹਿਰ ਬਦਮਾਸ, ਤੈਨੂੰ ਹੁਣੇ ਮਜ਼ਾ ਚਖਾਉਂਦੀ ਹਾਂ।’

ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਪਿਆਰੇ-ਪਿਆਰੇ ਸੋਹਣੇ-ਸੋਹਣੇ ਬਾਲ

ਬਾਲ-ਕਵਿਤਾ
♦ ਅਸੋਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣਮਾਜਰਾ

ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ, ਪਿਆਰੇ-ਪਿਆਰੇ, ਸੋਹਣੇ-ਸੋਹਣੇ ਬਾਲ।
ਨਾ ਮਨਾ ਵਿਚ ਕਪਟ ਪੁੱਛਦੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਹਾਲ।

ਜਿਵੇਂ ਬਾਗਾਂ ਵਿਚ ਮਿੱਠਾ-ਮਿੱਠਾ ਬੋਲੇ ਕੋਈ ਕੋਇਲਾ।
ਅਨੇ ਪਿਆਰੇ ਲੱਗਦੇ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੋਲਾ।
ਮਨਮੋਹਣੀ ਲੱਗਦੀ ਨੰਨੇ-ਮ੍ਰੁਨਿਆਂ ਦੀ ਮਸਤੀ ਵਾਲੀ ਚਾਲ।
ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ - - - - -

ਜਿਵੇਂ ਬਗੀਚਿਆਂ 'ਚ ਮਹਿਕਦੇ ਨੇ ਕੋਮਲ ਜਿਹੇ ਛੁੱਲਾ।
ਬੱਚੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰੌਣਕਾਂ ਨੇ ਕਰੇ ਜਹਾਨ ਕੁੱਲਾ।
ਨਿੱਘ ਮਾਣਦੇ ਨੇ ਵੱਡਿਆਂ ਦਾ ਵੱਡੇ ਰੱਖਦੇ ਖਿਆਲਾ।
ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ - - - - -

ਜਦੋਂ ਸਰਦੀ ਦੀ ਠੰਡੀ-ਠੰਡੀ ਆ ਜਾਵੇ ਰੁੱਤ।
ਬੱਚੇ ਖਿੜ-ਖਿੜ ਹੱਸਦੇ ਨੇ ਪਵੇ ਕੋਸੀ-ਕੋਸੀ ਧੁੱਪ।
ਆਪਸ ਵਿਚ ਖੇਡ ਕੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਨਿਹਾਲਾ।
ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ - - - - -

ਨਿੱਕੜੀ ਉਮਰੇ ਹੀ ਬਾਲ ਵੱਡੇ ਸੁਪਨੇ ਸਜਾਉਂਦੇ।
ਚੰਗੇ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਸਦਕਾ
ਮੁੱਲ ਮਿਹਨਤਾਂ ਦਾ ਪਾਉਂਦੇ।
'ਅਸੋਕ' ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੇ
ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਮਾਲਾ।
ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ - - - - -

□ ਸਿਮਰਨ

ਏਕਤਾ

ਪਿਆਰੇ ਬੱਚਿਓ ! ਤੁਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ 'ਏਕਤਾ' ਵਿੱਚ ਬਲ ਹੈ' ਕਹਾਣੀ ਤਾਂ ਸੁਣੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਜੰਗਲ ਦੀ ਹੈ।

ਇੱਕ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੌਛੀ ਤੇ ਜਾਨਵਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਜਾਨਵਰ ਕਦੇ ਵੀ ਲਡਦੇ ਭਗਡਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਪਿਆਰ, ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਸ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਆਦਮੀ ਆਏ ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਖੂਬਸੂਰਤ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਵੱਛਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਕਾਰਖਾਨਾ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਸਾਧਾਰਣ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤੰਤਰੀ ਦੇ ਉੱਤਰ

1) ਪੀਲਾ	9) ਉਰਮਿਲਾ
2) ਵਰਣਮਾਲਾ	10) ਨੇਲਸਨ ਮੰਡੇਲਾ
3) ਰਾਮਬੋਲਾ	11) ਮਨੀਲਾ
4) ਸਿਮਲਾ	12) ਨਾਥਲਾ
5) ਅਗਰਤਲਾ	13) ਮਿਥਿਲਾ
6) ਲਾਲ ਕਿਲਾ	14) ਕਮਲਾ
7) ਕੋਇਆ	15) ਕਾਲਾ
8) ਨਜ਼ਮਾ ਹੋਪਤੁੱਲਾ	

ਇੱਕ ਤੱਤੇ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਲਈ ਤੇ ਜੰਗਲ ਦੇ ਗਜ਼ੇ ਸੇਰ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾ ਕੇ ਦੱਸਿਆ। ਸੇਰ ਨੇ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਬੈਠਕ ਬੁਲਵਾਈ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਦੱਸੀ। ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹੱਥ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠ ਸਕਦੇ। ਜੇ ਉਹ ਇਹ ਖੂਬਸੂਰਤ ਜੰਗਲ ਵੱਛ ਦੇਣਗੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਥਾਲ ਬੰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਿਥੇ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਦੂਜਾਰੇ ਦਿਨ ਉਹ ਆਦਮੀ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਮਸੀਨਾ ਲੈ ਕੇ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਵੱਛਣ ਲਈ ਆ ਗਏ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਵੱਡੀਆਂ ਮਸੀਨਾਂ ਹਨ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਨਿਹੋਂਵੇ ਹੋ। ਤਦ ਸੇਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਪਰ ਸੇਰ ਉਹਨਾਂ ਹਕਿਆਰਾਂ ਅੱਗੇ ਨਾ ਟਿਕ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਜਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਆਦਮੀ ਬੈਲਣ ਲੱਗੇ - ਤੁਹਾਡਾ ਰਾਜਾ ਤਾਂ ਜਖਮੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰੋਗੇ। ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਾਡੀ ਏਕਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਹ ਫਿਰ ਖੂਬੀ ਨਾਲ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਪਿਆਰੇ ਬੱਚਿਓ ! ਇੱਕ ਲੱਕੜੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹਰ ਕੋਈ ਤੋੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦਸ ਲੱਕੜੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਤੋੜ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਏਕਤਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਏਕਤਾ ਵਿੱਚ ਬਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਦਾ ਏਕਤਾ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖੋ। ■

ਮਾਰਦ ਅੰਕ ਦੀ ਰੰਗ ਭਰੋ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ

ਪਹਿਲਾ ਨੰ :

ਸਮਪੂਰੀ ਕੌਰ
(ਉਮਰ 5 ਸਾਲ)
ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ :
ਕਾਈਨੌਰ
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ : ਰੋਪੜ
ਪੰਜਾਬ : 140102

ਪੁਭੁੜੇ ਕੌਰ
(ਉਮਰ 10 ਸਾਲ)
ਪਿੰਡ : ਭੋੜੇ ਮਸ਼ਗ
ਡਾਕਖਾਨਾ : ਦੁਆੰਥ ਖੁਰਦ
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ : ਐਸ.ਬੀ.ਐਸ ਨਗਰ
ਪੰਜਾਬ : 144511

ਤੀਜਿਂਗ ਨੰ :

ਸਮੀਪਤਾ ਖੁਰਨਾ
(ਉਮਰ 12 ਸਾਲ)
1 - ਬੀ ਅੱਸੋਕ ਨਗਰ
ਨੌਜਵਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ
ਜਲੰਧਰ (ਪੰਜਾਬ)

ਪਸੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ -

ਮਨੀਸ਼ ਰਾਜੂ (ਬੱਸੀ ਗੁਲਾਮ ਹੁਸੈਨ)
ਪਰਵੀਨ ਕੌਰ (ਨਾਨਕ ਨਗਰੀ)
ਨਿਤਪ੍ਰੀਤ ਕਲੇਰ (ਡੇਰਾ ਬੱਸੀ)
ਨੀਸ਼ੂ ਅਰੋੜਾ (ਦੋਦਾ)
ਰਣਵੀਰ ਸਿੰਘ (ਜ਼ੀਰਾ)
ਏਕਤਾ (ਹਰੀਕੇ ਪੱਤਣ)
ਯਸ਼ਿਕਾ (ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ)
ਵਿਦਿਤ (ਖੁਸ਼ਹਾਲਪੁਰ)
ਸਹਿਜਪ੍ਰੀਤ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)
ਖੁਸਵੰਤ (ਬਰਨਾਲਾ)
ਨਿਮਰਤਾ (ਬੁਛਲਾਡਾ)
ਨਿਹਾਰਿਕਾ ਕੌਰ (ਤਲਵੰਡੀ ਭਾਈ)
ਪੇਰਨਾ (ਬੇਦੀ ਨਗਰ)
ਗੁਰਮੁਖ ਨੂਰ (ਗੁਮਟਾਲਾ)।

ਮਈ ਅੰਕ ਦੀ ਰੰਗ ਭਰੋ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ

ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਸਫੇ ਤੇ ਇਕ ਚਿੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਚਿੱਤਰ 'ਚ ਸੋਹਣੇ-ਸੋਹਣੇ ਰੰਗ ਭਰ ਕੇ 20 ਮਈ 2017 ਤਕ ਸੰਪਾਦਕ, 'ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ', ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕੰਪਲੈਕਸ, ਸੰਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕਾਲੋਨੀ, ਦਿੱਲੀ-9 ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਚ ਭੇਜ ਦਿਓ।

ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ 'ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ' ਦੇ ਜੁਲਾਈ 2017 ਅੰਕ 'ਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਚਿੱਤਰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਖੋ।
15 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤਕ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ।

रंगा भरो

नं उम्र.....

पूरा पता.....

.....
.....

◆ ਸੁਰਜੀਤ 'ਦੇਵਲ'

ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲ ਮੰਨਾਂਗਾ

ਸੁਖਚੈਨ ਅੱਠਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਬੜਾ ਜਿੱਦੀ ਤੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਮਾਲਿਕ ਸੀ। ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਤੇ ਆਪਣੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਨੂੰ ਟਿੱਚ ਕਰਕੇ ਜਾਣਦਾ। ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੰਮਣ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਜਲਦੀ ਘਰ ਨਾ ਆਉਂਦਾ।

ਨਵੰਬਰ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸੀ। ਸੁਖਚੈਨ ਨੇ ਰਾਤ ਦਾ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਉਪਰੰਤ ਆਪਣੀ ਮੌਮੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ-

“ਮੌਮੀ, ਮੈਂ ਹੱਟੀ ਤੋਂ ਕੁਰਕਰੇ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਬੈਠ ਕੇ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਭੁੱਖ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।” “ਵੇ ਪੁੱਤ੍ਰ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨ੍ਹੇਰਾ ਪਸਰਿਆ ਪਿਆ। ਤੂੰ ਨਾ ਜਾ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਵੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।”

“ਨਹੀਂ ਮੌਮੀ, ਨ੍ਹੇਰੇ ਨੂੰ ਕੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਬੱਸ ਗਿਆ ਤੇ ਆਇਆ। ਮਸਾਂ-ਮਸਾਂ ਤਾਂ ਮੌਮੀ ਸਾਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਗੁਲਾਮ ਨਾ ਰੱਖੋ।”

“ਵੇ ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਮੌਨਿਆਂ ਕਰ। ਘਰ ਬਿਸਕੁਟ ਭੁੱਜੀਆ ਪਿਆ, ਉਹ ਖਾ ਲੈ।”

“ਨਹੀਂ ਮੌਮੀ, ਮਿੱਠਾ ਨਹੀਂ ਕਰਗਾ ਖਾਣੇ। ਭੁੜੀਆ ਮੈਨੂੰ ਸਵਾਦ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ।”

ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ-ਕਰਦਾ ਆਪ ਮੁਹਾਰਾ ਹੋ ਕੇ ਬਾਹਰ ਤੁਰ ਗਿਆ। ਗਲੀ ਦੇ ਮੌੜ ਤੇ ਲੱਗੀ ਸਟਰੀਟ ਲਾਈਟ ਵੀ ਬਗਥ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜਗ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਸੀ। ਗਲੀ ਵਿੱਚ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਸੁਖਚੈਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦੋ ਜਣੇ ਸਕੂਟਰ ਤੇ ਆਏ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪੁੱਛਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਰੋਕ ਕੇ ਕੁਝ ਸੁੰਘਾ ਕੇ ਸਕਟੂਰ ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਤਿੱਤਰ ਹੋ ਗਏ। ਸੁਖਚੈਨ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਘਰ ਉਡੀਕਦੇ ਰਹੇ। ਕਾਫੀ ਵਕਤ ਬੀਤਣ ਤੇ ਜਦ ਉਹ ਘਰ ਨਾ ਪਰਤਿਆ ਤਾਂ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਮੌਬਾਇਲ ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰਕੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੌਲ ਨਾ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ-ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਧੋ ਗਈ। ਚਿੰਤਾ 'ਚ ਛੁੱਥੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਪੁਲੀਸ ਰਿਪੋਟ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ। ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਪੱਤਮ-ਪੱਤਾ ਛਾਣ ਮਾਰਿਆ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਗਦਿਆਂ ਗੁਜ਼ਾਰੀ।

ਅਗਵਾਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਤੋਂ-ਰਾਤ ਅਣਪਛਾਤੀ ਥਾਂ ਲੈ ਗਏ। ਜਦ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਆਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਡਰਾਇਆ ਧਮਕਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦਾ ਡਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਦੇ ਵਾਲ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਉਸ ਦੇ ਕਪੜੇ ਬਦਲਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ। ਸਹਿਮੇ ਅਤੇ ਡਰੇ ਹੋਏ ਸੁਖਚੈਨ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਦੋ ਜਣੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲੈ ਗਏ। ਉਥੋਂ ਉਸਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਤੇ

ਸੋ ਘੋੜਸਵਾਰਾਂ ਦੀ ਟੁੱਕੜੀ

ਇਕ ਵਾਰ ਗੁਪਤਚਰ ਸੰਨਿਕ ਨੇ ਆ ਕੇ ਮਹਿਸੂਦ ਗਜਨਵੀ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿੱਚ ਇਕ ਰਸ਼ਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ।

ਇਹ ਅਨੋਥੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਗਜਨਵੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਅਚਰਜ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਮਨ ਵਿੱਚ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ - ਸੌ ਘੋੜਸਵਾਰ ਸੰਨਿਕਾਂ ਦਾ ਇਹ ਦਲ ਭਲਾ ਸਾਡੀ ਇਕ ਲੱਖ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸੈਨਾ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ?

ਹਾਂ, ਗਜਨਵੀ ਨੂੰ ਰਹਿ-ਰਹਿ ਕੇ ਪੜ੍ਹੇਸੀ ਰਾਜਾ ਦੀ ਸੰਨਿਕ ਟੁੱਕੜੀ ਦੇ ਬੁੱਢੇ ਸਰਦਾਰ ਦੀ ਅਕਲ ਤੇ ਤਰਸ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੋ ਉਸਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸੈਨਾ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ - - - - -।

ਮਹਿਸੂਦ ਗਜਨਵੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਦੂਤ ਭਿਜਵਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯੋਧਿਆਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੁਛਵਾਇਆ। ਦੂਤ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਣ ਸੁਣ ਕੇ ਮਹਿਸੂਦ ਗਜਨਵੀ ਸਚਮੁਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀਰਤਾ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵ ਨਿਸਠਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ।

ਬੁੱਢੇ ਰਾਜਪੁਤ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਜਵਾਬ ਭਿਜਵਾਇਆ ਸੀ- ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਸਾਧਨਾ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਅੰਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ਇਹ ਵੀ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੈਮਨਾਬ ਮੰਦਿਰ ਲੁਟਣ ਵਾਲਾ ਲੁਟੇਰਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਅਤੇ ਜੁਲਮ ਨੂੰ ਸਹਿਣਾ ਅਤੇ ਸਹਿਣੇ ਹੋਏ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣਾ ਬਹੁਤ ਐਥਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਉਤੇਮ ਹੈ ਉਸਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਾ - - - - -।

ਸੱਚਮੁਚ ਘੋੜਸਵਾਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਟੁੱਕੜੀ ਜਾਨ ਹਥੇਲੀ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਗਜਨਵੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸੈਨਾ ਤੇ ਟੁੱਟ ਪਈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸੰਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਮੂਲੀ-ਗਾਜ਼ਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਟਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਖੁਦ ਵੀਰਗਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀਰਤਾ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵ ਨਿਸਠਾ ਵੇਖ ਕੇ ਮਹਿਸੂਦ ਗਜਨਵੀ ਵਾਹ-ਵਾਹ ! ਕਰ ਉਠਿਆ ਅਤੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਰਪਾਂਜਲੀ ਅਰਪਿਤ ਕੀਤੀ।

❖ ਅਰਚਨਾ ਜੈਨ

ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ। ਗੱਡੀ ਦੇ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁੱਛਿਆ- ਕੁਝ ਖਾਏਗਾ?

ਸੁਖਚੰਨ ਨੇ 'ਹਾਂ' ਵਿੱਚ ਸਿਰ ਹਿਲਾਇਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਜਣਾ ਪੂਰੀ ਛੱਲੇ ਲੈਣ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਜਦ ਦੂਸਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਵੇਖਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਸੁਖਚੰਨ ਨੇ ਮੌਕਾ ਤਾੜ੍ਹ ਕੇ ਭੱਜ ਕੇ ਗੱਡੀ ਚੋਂ ਛਾਲ ਮਾਰੀ ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੇਲਵੇ ਪੁਲੀਸ ਚੱਕੀ ਜਾ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਹੱਥੋਂ ਜ਼ਿਕਾਰ ਨਿਕਲਿਆ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਅਗਵਾਕਾਰ ਉਥੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਸੁਖਚੰਨ ਨੇ ਹੌਕਿਆਂ-ਹੌਕਿਆਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਹੱਡਬੀਤੀ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ। ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ, ਸ਼ਹਿਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਨਾਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਝੱਟ ਵਾਇਰਲੈਸ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸੁਖਚੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਸਥਾਨਕ ਪੁਲੀਸ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਾਪਿਤਾ ਨੂੰ ਸੁਚਿਤ ਹੋਣ ਤੇ ਉਹ ਗੱਡੀ ਲੈ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਉਸ ਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਗਏ। ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਾਤਾਪਿਤਾ ਤੇ ਹੋਰ ਗਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਇਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਸੁਖਚੰਨ ਦੀ ਭੁਬਨ ਨਿਕਲ ਗਈ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਨੂੰ ਚਿੰਭੜ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਡੈਡੀ ਨੇ ਕਿਹਾ - “ਕਿਉਂ ਵੇਖ ਲਿਆ ਸਵਾਦ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਚੱਲਣ ਦਾ?”

“ਡੈਡੀ, ਮੈਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦਿਓ। ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਰਾਤੀ ਇਕੱਲਾ ਘਰੋਂ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਪੁੱਟਾਂਗਾ। ਤੁਹਾਡੀ ਹਰ ਗੱਲ ਮੰਨਾਂਗਾ।”

ਪਿਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ - ਪੁੱਤ, ਰੋਜ਼ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਖਬਰਾਂ ਛਾਪਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਕੇ ਅਗਵਾਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਫਿਰੋਤੀ ਮੰਗਦੇ ਨੇ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵੇਚ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅੰਗ ਵੇਚ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਰੱਬ ਦਾ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਸੁਕਰ ਕਰ ਕਿ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚੋਂ ਬਚ ਕੇ ਆ ਗਿਆ।”

ਹੁਣ ਸੁਖਚੰਨ ਆਪਣੇ ਡੈਡੀ ਤੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਦਾ ਸਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈ ਰਿਹਾ। ਬੱਚਿਓ ! ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਤੋਂ ਸਿੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾਪਿਤਾ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਅਣਗੋਲਿਆਂ ਨਾ ਕਰੀਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਕੇ ਮੁਸਕਿਲਾਂ ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹੀਏ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣੀਏ। ■

○ ਹਰਦੇਵ ਕ੍ਰਿਸ਼ਣ ਵਰਮਾ

ਅੱਜ ਟੀ.ਵੀ ਚੈਨਲਾਂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਡਰਾਈੰਗ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਬੈਠਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ, ਫਿਲਮ, ਸਮਾਜਾਰ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ-2 ਚੈਨਲ ਹਨ। ਟੀ.ਵੀ ਮਨੋਰੰਜਨ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਜਿਹੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਟੀ.ਵੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂ ਆਰੰਭ ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ ਨੇ 1936 ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦਾ ਵਧਾ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ 15 ਸਤੰਬਰ 1959 ਨੂੰ ਟੀ.ਵੀ ਨੇ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ। ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਬਣੀ 'ਆਕਾਸ਼ਵਾਣੀ' ਭਵਨ ਦੀ ਪੰਜਵੀਂ ਮੰਜ਼ਿਲ ਉੱਤੇ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਸਟੂਡੀਓ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡਾ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੇ ਇਸਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੇਵਲ 20 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਵੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ।

1960 ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਵਤੰਤਰਤਾ ਦਿਵਸ ਦੇ ਸਮਾਰੋਹ ਦਾ ਟੀ.ਵੀ ਉੱਤੇ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੌਲ ਆਪਣੇ ਟੀ.ਵੀ ਸੈਟ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਯੂਨੈਸਕੋ

ਤੋਂ ਕੁਝ ਸੈਟ ਖਰੀਦ ਕੇ 'ਟੈਲੀਕਲਬ' ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਦੋ ਦਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਵੀ ਸਿਰਫ ਵੀਹ-ਵੀਹ ਮਿੰਟ ਦੇ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵਧਾ ਕੇ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ, ਡਾਂਸ, ਨਾਟਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਿਹਤ, ਸਾਫ-ਸਫ਼ਾਈ, ਪਰਿਵਾਰ ਨਿਯੋਜਨ ਅਤੇ ਖੇਡੀ ਬਾੜੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਅਪ੍ਰੈਲ 1965 ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਦਿਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਿਖਾਏ ਜਾਣ ਲੱਗੇ।

15 ਅਗਸਤ 1965 ਦੇ ਦਿਨ ਆਕਾਸ਼ਵਾਣੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਾਲ ਟੀ. ਵੀ. ਸਟੂਡੀਓ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 1972 ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਤਕਨੀਕੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਧਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 2 ਫਰਵਰੀ 1973 ਨੂੰ ਪੁਨਾ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਉਣ ਲੱਗੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਨਗਰ,

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਜਿਥੋਂ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ, ਉਰਦੂ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਉਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੇਵਲ 1600 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। 27 ਅਪ੍ਰੈਲ 1975 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜਲੰਧਰ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤਾ, ਮਦਰਾਸ ਅਤੇ ਲਖਨਊ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕੰਮ 'ਏਸੀਆਡ 1982' ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ (15 ਅਗਸਤ 1982) ਟੀ.ਵੀ. ਨੂੰ ਰੰਗੀਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 'ਇੰਸਿਟ' ਅਤੇ ਏਸੀਆਈ ਖੇਡਾਂ ਨੇ ਟੀ.ਵੀ. ਵਿੱਚ ਕੁਝੀ ਲਿਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਤਦ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤਕ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ-2 ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਰਿਲੇ ਕੇਂਦਰ ਖੁੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੇਵਲ ਟੀ.ਵੀ. ਅਤੇ ਡਿੱਸ਼ ਨੇ ਤਾਂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਰੁਖ ਹੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਟੀ.ਵੀ. ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤੱਤ ਮਾਧਿਅਮ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਕ ਚੜ੍ਹਗੀ ਅਤੇ ਖਾਸ ਅੰਗ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

◆ ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ,

ਮੌਸਮ

ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ?

ਬੱਚਿਓ! ਹਵਾ, ਵਰਖਾ, ਬਰਫ, ਪੁੰਦ, ਕੋਹਰਾ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਤਥਾਈਲੀ ਨੂੰ ਮੌਸਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੌਸਮ ਹਵਾ ਦੇ ਦਬਾਅ, ਤਾਪਮਾਨ ਅਤੇ ਨਮੀ ਨਾਲ ਬਦਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਚਲੋ, ਅੱਜ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਥਾਰੇ ਸਥਿਪ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ -

ਹਵਾ ਦਾ ਦਬਾਅ : ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਅਣੂਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਹਵਾ ਦਾ ਦਬਾਅ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਣੂ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਹੋਣਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਬਾਅ ਵਧੇਗਾ। ਗਰਮ ਹਵਾਵਾਂ ਦਬਾਅ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਠੰਡੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਦਬਾਅ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਬਾਅ ਦੇ ਉਤਰਾਂ-ਚੜਾਅ ਕਾਰਨ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਤਥਾਈਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੋਰੋਮੀਟਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹਵਾ ਦਾ ਦਬਾਅ ਮਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਦਬਾਅ ਵਿੱਚ ਹੋਰਾਨੀਜਨਕ ਗਿਰਾਵਟ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਤੁਢਾਨ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਹੈ।

ਹਵਾ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ : ਇਹ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਖੁਸ਼ਕ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੌਸਮ ਵਿਗਿਆਨੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਟੀਵਨਸਨ ਸਕ੍ਰੀਨ ਰਾਹੀਂ ਮਿਣਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਇਕ ਚਿੱਟਾ ਬਕਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਅਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਾਪਮਾਨ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਬਰਮਾਮੀਟਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਵਾ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਲਈ ਸੁਰਖ ਰੱਖੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਹਵਾ ਦੀ ਨਮੀ : ਬੱਦਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਲ੍ਹੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਨਮੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਨਮੀ ਹਰ ਸਮੇਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਦਿਸਦੀ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਹਵਾ ਠੰਡੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਨਮੀ ਸੁੰਗੜ ਕੇ ਪੁੰਦ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਬੱਦਲ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬਰਸਾਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗਿੱਲੇ ਅਤੇ ਸੁੱਕੇ ਹਾਈਗਰੋਮੀਟਰ ਨਮੀ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਮਾਪਦੇ ਹਨ।

ਕਦੇ ਨਾ ਭੁੱਲੋ

- ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਕਸਮ ਖਾਈਏ ਕਿ ਮਿਲਜੂਲ ਕੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ।
- ਆਉ ! ਅਸੀਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਮੰਨ੍ਹੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਈਏ।
- ਸਦਾ ਪਿਆਰ ਭਰਿਆ ਵਾਡਾਵਰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖੋ।

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਾਤਾ ਸਵਿੰਦਰ ਹਰਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜਾ)

- ਨਿਰੰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਹੀ ਵਿਸਵਸਾਂਤੀ ਸੰਭਵ ਹੈ।
- ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਪਿਆਨ ਨਿਰੰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਜੁਝਿਆ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- ਅਧਿਆਤਮਿਕਤਾ ਦਾ ਇਕ ਹੀ ਰਸਤਾ ਹੈ - ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ।
- ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ।
- ਸਤਿਗੁਰੂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲ-ਬੂਟਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਸਤਿਸੰਗ ਰੂਪੀ ਬਾਗ ਸਜਾਉਂਦਾ ਹੈ।
- ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਫਰਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਮਾਫ਼ੀ ਹੈ।
- ਅਭਿਮਾਨ ਨਾਲ ਨਫਰਤ ਦਾ ਜਨਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤ-ਪਿਆਰ ਦਾ ਅੰਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- ਸਾਂਤੀ ਲਈ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।
- ਜਦ ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਵੀ ਨਿਰਮਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।
- ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਲੱਖਾਂ ਮੀਲਾਂ ਦੀ ਢੂਗੀ ਤੈਂਅ ਕਰ ਲਈ ਪਰ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਢੂਗੀ ਤੈਂਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।
- ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ-ਪ੍ਰੀਤ ਵਾਲਾ ਵਿਉਹਾਰ ਹੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- ਪ੍ਰੇਮ ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਾਂ ਹੈ।
- ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਚੱਲਣ ਨਾਲ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਵੀ ਠੋਕਰਾਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ।
- ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਮੂਲ ਆਧਾਰ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਹੈ।
- ਸਭ ਤੋਂ ਅਸਰਦਾਰ ਬੋਲ ਚੰਗਾ ਕਰਮ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸਦਾ ਸੁਭ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਹੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ।
- ਜਿਸ ਨੇ ਭੇਦਭਾਵ ਨਾਲ ਸਭ ਨੂੰ ਵੈਰੀ ਸਮਝ ਲਿਆ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਸਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ।

(ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਬਾਬਾ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੀ)

□ ਸੰਗ੍ਰਹਿਕਰਤਾ : ਡਿੰਪਲਜੀਤ ਰੰਧਾਵਾ

ਗਰਮੀ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ

ਗਰਮੀ ਦੀਆਂ ਨੇ ਆਈਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ।

ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਭਾਈਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ।

ਕੁਲਫੀ ਲੱਸੀ ਸ਼ਰੰਜਵੀ ਸਨੈਕਸ,

ਛੁੱਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਅੋਸ,

ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੇ ਰੋਣਕ ਲਿਆਈਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ।

ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਨ....

ਕੋਟਲਾ-ਛਿਪਾਕੀ ਤੇ ਲੁੱਕਣ-ਮਿਚਾਈਆਂ,

ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਕਿੱਕਲੀਆਂ ਪਾਈਆਂ,

ਖੇਡਾਂ ਖੇਡ ਕੇ ਮਨਾਈਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ।

ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਨ....

ਮਾਮੇ ਮਾਮੀਆਂ ਨਾਨਾ ਤੇ ਨਾਨੀ,

ਉਥੋਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਏ ਜਿੰਦਗਾਨੀ,

ਨਾਨਕੇ ਜਾਣ ਲਈ ਆਈਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ।

ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਨ....

'ਸਾਜਨ' ਸਕੂਲ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਨਾ,

ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਸਿੱਧਿਆਂ ਕਰਨਾ,

ਐਵੇਂ ਨਾ ਜਾਣ ਗਵਾਈਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ।

ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਨ....

ਦਿਲਚਸਪ ਕਹਾਣੀ

ਰਿਕਸ਼ੇ ਦੀ

ਪਿਆਰੇ ਬੱਚਿਓ ! ਆਵਾਜ਼ਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿਚ ਰਿਕਸ਼ਾ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਥਾਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਬਣੇ ਆਟੋ ਰਿਕਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਵੱਧ ਗਈ ਹੈ ਫਿਰ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਮਸ਼ਿਨੀ ਇੰਜਲਣ ਤੋਂ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਮਨੁੱਖੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਰਿਕਸ਼ਾ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਚਲਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਰਿਕਸ਼ੇ ਅਕਸਰ ਹੀ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਆਉ, ਅੱਜ ਇਸ ਸਾਧਾਰਣ ਪਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਾਧਨ ਸੰਬੰਧੀ ਦਿਲਚਸਪ ਕਹਾਣੀ ਜਾਣੀਏ -

ਰਿਕਸ਼ੇ ਦੀ ਕਾਢ ਸੰਨ 1870 ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਜਾਪਾਨ ਵਿਚ ਕੱਢੀ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ 'ਰਿਕਸ਼ਾ' ਸੰਨ 1874 ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਾਪਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ 'ਜਿਨਰਿਕਸ਼ਾ' ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ

ਮੁਲਕਾਂ ਅੰਦਰ 'ਰਿਕਸ਼ਾ' ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਜਾਪਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ 'ਜਿਨ' ਦਾ ਅਰਥ 'ਮਨੁੱਖ', 'ਰਿਕ' ਦਾ ਅਰਥ 'ਤਾਕਤ' ਅਤੇ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਅਰਥ 'ਵਾਹਨ' ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ 'ਜਿਨਰਿਕਸ਼ਾ' ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਅਰਥ ਬਣਦਾ ਹੈ ਮਨੁੱਖੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਵਾਹਨ।

ਸੰਨ 1887 ਤੋਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ 'ਰਿਕਸ਼ਾ' ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ।

ਭਾਵੇਂ ਰਿਕਸ਼ਾ
ਵਰਗਾ ਵਾਹਨ ਜਾ
ਇਸ ਨਾਲ
ਮਿਲਦਾ -
ਜ. ਲਦਾ

ਵਾਹਨ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਫਰਾਂਸ ਵੱਲੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਸੱਚ ਇਹੋ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਨ 1868 ਵਿਚ ਰਿਕਸ਼ੇ ਦੀ ਕਾਢ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਿੰਨ ਜਾਪਾਨੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਯੂਸੂਕੇ ਇਜ਼ੂਮੀ, ਟੋਕੀਜ਼ੀਰੋ ਸੁਜੂਕੀ ਅਤੇ ਕੁਸੂਕੇ ਤਾਕਿਆਮਾ ਨੇ ਸੰਨ 1869 ਵਿਚ ਰਿਕਸ਼ੇ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਅਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਸੰਨ 1870 ਵਿਚ ਟੋਕੀਓ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਤੋਂ ਰਿਕਸ਼ਾ ਨਿਰਮਾਣ ਸੰਬੰਧੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਵੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਣਾਏ ਰਿਕਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਟੋਕੀਓ ਵਿਚਲੇ ਨਿਹੋਨਬਾਜ਼ੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਸੰਨ 1871 ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਇਕੱਲੇ ਟੋਕੀਓ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹੀ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਰਿਕਸ਼ੇ ਚਲਦੇ ਸਨ। ਸੰਨ 1872 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਪਾਰ ਕਰ ਗਈ ਸੀ।

ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਰਿਕਸ਼ੇ ਦਾ ਆਕਾਰ ਤੁਲਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ ਕਿ ਦੋ ਪਹੀਆਂ ਉਤੇ ਇਕ ਗੱਦੇਦਾਰ ਕੁਰਸੀ ਫਿਟੋਂ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਸ ਉਤੇ ਛਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸੱਪ ਦੇ ਫਨ ਦੇ ਆਕਾਰ ਵਾਂਗ ਛੱਡ ਸੀ ਤੇ ਕੁਰਸੀ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਇਕ-ਇਕ ਸਾਫ਼ਟ ਜਾਂ ਲੰਮੀ ਲੱਕੜੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਖਲੋ ਕੇ ਚਾਲਕ ਰਿਕਸ਼ੇ ਤੇ ਥੈਠੀ ਸਵਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਰੀਰਕ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਪਿੱਚਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸਵਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਜਾਪਾਨ ਵਿਚ ਫੌਜ ਤੋਂ ਇਲਵਾ ਅਭ ਲੋਕ ਘੋੜਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਘੱਟ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਸਤੀ ਦਰ ਤੇ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ 'ਚ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਰਿਕਸ਼ਾ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਪਿੱਚਣ ਦਾ ਕੰਮ ਉਥੇ ਸ਼ਿਆਦਾ ਸੀ।

ਸਮਾਂ ਬੀਤਦਾ ਗਿਆ, ਜਾਪਾਨ ਦੀ ਇਹ ਖੋਜ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਤੇ ਹਰੇਕ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਨੇ ਲੋੜ ਅਤੇ ਉਪਲਬਦ ਤਕਨੀਕ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿਕਸ਼ੇ ਦੀ ਬਣਤਰ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਿਕਸ਼ਾ ਚਾਲਕ ਲਈ ਸੀਟ ਅਤੇ ਪਹੀਆਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨਾ, ਸਵਾਰੀ ਦੀ ਸੀਟ ਹੇਠਾਂ ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਸਾਮਾਨ ਰੱਖਣ ਲਈ ਥਾਂ ਬਣਾਉਣਾ, ਹਨੋਰੇ ਵਿਚ ਰਿਕਸ਼ਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਲੱਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਆਦਿ ਪ੍ਰੰਤ ਸਨ।

ਪੈਟਰੋਲ ਜਾਂ ਡੀਜ਼ਲ ਦੀ ਖੋਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਕਸ਼ੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇੰਜਨ ਮਿਲ ਗਿਆ ਤੇ ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਥਾਂ ਮਸ਼ੀਨੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਅੱਜ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਆਟੋ ਰਿਕਸ਼ਾ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਦਾਦਾ ਜੀ

ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਲੇਖਕ : ਅਜੈ ਕਾਲੜਾ

ਨਕਲ ਵਿਚ ਵੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਅਕਲ

ਬੱਚਿਓ ! ਇਕ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਚੱਟੀ ਉੱਤੇ ਇਕ ਬਾਜ਼ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਥੱਲੇ ਇਕ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਬੋਹੜ ਦੇ ਰੁੱਖ ਤੇ ਇਕ ਕਾਂ ਆਪਣਾ ਆਲੂਣਾ ਬਣਾ ਕੇ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਕਾਂ ਬਹੁਤ ਆਲਸੀ ਸੀ। ਉਹ ਭੋਜਨ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮਿਹਨਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਇਹ ਸੌਚਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸਦਾ ਸਿਕਾਰ ਆਪਣੇ ਅਪ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਲਈ ਕਿਤੇ ਵੀ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਪਏਗਾ।

ਜਿਸ ਰੁੱਖ ਉੱਤੇ ਕਾਂ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਰੁੱਖ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਖਰਗੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਬਸਤੀ ਸੀ।

ਕਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੌਚਦਾ ਕਿ ਇਹ ਸੁੰਦਰ-ਸੁੰਦਰ ਖਰਗੋਸ ਜੇਕਰ ਉਸ
ਨੂੰ ਖਾਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਣ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੋਵੇ।

ਬਾਜ਼ ਕਦੇ ਕਦੇ ਉਡੋਂ ਝੱਪਟਾ
ਮਾਰ ਕੇ ਖਰਗੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਿਕਾਰ
ਕਰ ਲਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਇਕ ਵਾਰ ਕਾਂ ਦਾ ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਰੁੱਖ ਉੱਤੇ ਥੈਨ ਕੇ ਖਰਗੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਘੁੰਮਦੇ ਵੇਖਿਆ। ਖਰਗੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਕਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਆਉਣ ਲੱਗਾ।

ਕਾਂ ਨੇ ਸੌਚਿਆ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਥਾਜ਼ ਦੇ ਵਾਂਗ ਖਰਗੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਕਰੇਗਾ।

ਕਾਂ ਬਹੁਤ ਉਪਰ ਤਕ ਉਡਿਆ ਅਤੇ ਥਾਜ਼ ਦੇ ਵਾਂਗ ਤੇਜ਼ ਝੱਪਟਾ ਮਾਰ ਕੇ ਖਰਗੋਸ਼ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਖਰਗੋਸ ਨੇ ਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਲ ਆਉਂਦੇ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ
ਉਹ ਇਕ ਚੱਟਾਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਛੁਪ ਗਿਆ।

ਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਪੱਟਾ ਮਾਰਨ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ
ਚੱਟਾਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਕੇ ਆਪ ਹੀ ਮਰ ਗਿਆ।

ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੱਚ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਸੌਚੇ
ਸਮਝੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਕਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਪਰਖ

ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਉਡੋ ਰਹੇ ਪੰਛੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਇਕੋ
ਜਿਹੇ ਦੋ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਕਿਹੜੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਹਨ।

ਉਤੱਰ - ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ ਨੰਬਰ 5 ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਪੰਛੀ ਹਨ

kids
Nirankari

spiritual dreamland for kids

Spiritual Zone for kids

With the blessings of His Holiness
Experience online spiritual learning
with exciting and fun features
highlights our mission's message.
Visit regularly to watch tiny tots
excelling in the spiritual journey.

kids.nirankari.org

- His Holiness Message
- Glimpse of Blessing
- Message in colors
- Poetry Fantasy
- Wacky and True
- Fun Games

- Hansti Duniya
- Kids Creation
- Kids Activities
- Jokes
- Avtar Vani
- Story Time

Share
your talent
in form of
painting, poetry
& story

Registered with the
Registrar of Newspaper
For India Under RNI No. 32345/77

: Delhi Postal Regd. No. DL-(N)-01/0137/2015-17
: Licence No. U (DN)-60/2015-17
: Licenced to post without Pre-payment

ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਪੜ੍ਹ-ਪੜ੍ਹਕਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾਓ !

ਸੰਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ
(ਗਿਆਰਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ)

ਏਕ ਨਜ਼ਰ
(ਤਿੰਨ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ)

ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ
(ਚਾਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ)

'ਸੰਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ' 'ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ' (ਹਿੰਦੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ) ਅਤੇ 'ਏਕ ਨਜ਼ਰ' (ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ) ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਪੜ੍ਹਕਾ ਵਿਭਾਗ, ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕੰਪਲੈਕਸ, ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਨੇੜੇ

011-47660200, E-mail : patrika@nirankari.org

ਸੰਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ, ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ, ਏਕ ਨਜ਼ਰ (ਮਰਾਠੀ) ਅਤੇ ਸੰਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ (ਨਿਪਾਲੀ) ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

Sant Nirankari Satsang Bhawan

1st Floor, 50, Morbag Road, Naigaon, Dadar (E) MUMBAI-400 014 (Mah.)

e-mail : chandunirankari@yahoo.com & marathi@nirankari.org

ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਪੜ੍ਹਕਾਵਾਂ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

TAMIL

Sant Nirankari Satsang Bhawan, #7, Govindan Street, Ayavoo Naidu Colony, Aminji Karai, CHENNAI-600 029 (T.N.) Ph. 04423740830

ORIYA

Sant Nirankari Satsang Bhawan, Kazidha, Post Madhupatna, CUTTACK-753 010 (Orissa) Ph. 0671-2341250

TELUGU

Sant Nirankari Satsang Bhawan, No. 6-2-970, Khairatabad, HYDERABAD-Pin : 500 029 Ph. 0104-23317879

GUJRATI

Sant Nirankari Satsang Bhawan, 31, Pratapganj, VADODARA-390002 (Guj.) Ph. 0285-275068

KANNADA

Sant Nirankari Satsang Bhawan, 88, Raftanvillas Road, Southend Circle, Basavangudi, BELGURU-560 004 (Karnataka) Ph. 080-26577212

BANGLA

Sant Nirankari Satsang Bhawan, 1-D, Nazar Ali Lane, Near Beck Bagan, KOLKATA-700 019 Ph. 033-22871658

ਪੜ੍ਹ-ਪੜ੍ਹਕਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਅਭਿਆਨ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਅਸੀਰਵਾਦ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣੋ।